

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇН
Західноукраїнський національний університет
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ НОВІТНІХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ
Кафедра міжнародних економічних відносин

ДАЦКО Віта Василівна
ОФШОРНІ ЗОНИ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ
ВІДНОСИН

спеціальність: 292 – Міжнародні економічні відносини
кваліфікаційна робота за освітнім ступенем «бакалавр»

Виконав/ла студент/ка
групи МЕВз-41
В.В. Дацко

Науковий керівник
к.е.н., доцент,
О.Ф. Мигаль

ТЕРНОПІЛЬ-2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ОФШОРНИХ ЗОН В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН	
1.1. Сутність офшорних зон та їх місце в системі міжнародних економічних відносин.....	7
1.2. Організаційна стійкість функціонування офшорних зон.....	13
Висновки до розділу 1.....	20
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ ОФШОРНИХ ЗОН В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН	
2.1. Оцінка імперативів розвитку офшорних зон	21
2.2. Аналіз рівня залучення регіонів України в офшорні зони.....	28
Висновки до розділу 2.....	34
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ОФШОРНИХ ЗОН В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН	
3.1. Шляхи розвитку офшорних зон в сучасній світовій економіці....	35
3.2. Напрями трансформації українського бізнесу в системі офшорних зон.....	41
Висновки до розділу 3.....	47
ВИСНОВКИ	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	51
ДОДАТКИ.....	57

ВСТУП

Актуальність теми. Посилення глобалізаційних процесів, міжнародна мегарегіоналізація та прагнення інтегруватися до світового співтовариства ставлять перед суб'єктами господарювання завдання пошуку ефективних способів мінімізації витрат та здійснення інвестиційної діяльності з використанням як дочірніх підприємств, так і підприємств, які між собою не пов'язані. Феноменом сучасної глобальної економіки являється офшоризація, яка зумовлена прагненнями зменшення податкового навантаження, що призводить до зростання податкової асиметрії та деструктивних змін в економічних системах. Значна мобільність фінансових активів, яка пов'язана із посиленням темпів зростання світового фінансового ринку, спричинюють необхідність формування сучасної мережі транснаціональних фінансових центрів, так званих офшорних зон. Зростання прибутковості операцій з фінансовими активами та розширення кордонів для руху капіталів призвели до активізації процесів залучення фінансової комунікації інституційних одиниць з метою скорочення питомої ваги податкових відрахувань у структурі доходів, одержаних внаслідок здійснення операцій з фінансовими активами. Тому, в умовах сьогодення, вагомого значення та особливої актуальності набуває дослідження способів ухилення від оподаткування шляхом використання офшорних зон.

Питання використання офшорних зон як способу ухилення від оподаткування перебувають у центрі уваги таких вчених як О. Барановський, З. Варналій, О. Власюк, О. Користін, М. Корнієнко, В. Предборський, Ю. Харазішвілі. Проблема дослідження офшорних зон та зареєстрованих на їх території офшорних компаній вивчалася В. Ожигіною, Я. Соловієм, В. Столяровим, І. Субачевою, П. Черномазта іншими.

Однак, незважаючи на значний науковий доробок у цій сфері, в сучасній науковій літературі відсутній комплексний актуальний системний аналіз рівня залучення регіонів України в офшорні зони. Тобто проблема офшорних зон в

системі міжнародних економічних відносин недостатньо висвітлена у вітчизняній науковій літературі, що й обумовило вибір кваліфікаційної роботи.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження офшорних зон в системі міжнародних економічних відносин та напрацювання перспективних напрямів трансформації та деофшоризації українського бізнесу.

Виходячи з мети дослідження, у роботі поставлені такі завдання:

- визначити сутність офшорних зон та їх місце в системі міжнародних економічних відносин;
- дослідити організаційну стійкість функціонування офшорних зон;
- оцінити імперативи розвитку офшорних зон;
- проаналізувати рівень залучення регіонів України в офшорні зони;
- запропонувати шляхи розвитку офшорних зон в сучасній світовій економіці;
- напрацювати ключові напрями трансформації українського бізнесу в системі офшорних зон.

Об'єктом дослідження є процес функціонування офшорних зон.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та прикладних аспектів, що визначають формування та розвиток офшорних зон в системі міжнародних економічних відносин.

Методи дослідження. Методичними засадами кваліфікаційної роботи є положення економічної теорії, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів, які стосуються проблематики формування та розвитку офшорних зон в системі міжнародних економічних відносин. В роботі використано такі методи дослідження: логічно-теоретичний (при встановленні теоретичних аспектів формування та розвитку офшорних зон в системі міжнародних економічних відносин); класифікації (при визначенні організаційної стійкості функціонування офшорних зон); системного аналізу і синтезу (при проведенні дослідження рівня залучення регіонів України в офшорні зони); статистичні та

економіко-математичні методи (при оцінці імперативів розвитку офшорних зон).

Наукова новизна одержаних результатів полягає у встановленні теоретичних засад формування офшорних зон в системі міжнародних економічних відносин, дослідженні їх розвитку та напрацювання перспективних напрямів трансформації та деофшоризації українського бізнесу.

Практичне значення одержаних результатів. Розроблені автором пропозиції щодо ключових напрямів трансформації українського бізнесу в системі офшорних зон можуть слугувати методологічною та практичною основою визначення цілей та інструментарію розвитку підприємництва в Україні, інформаційної та торговельної політики України, в економіко-аналітичній і прогностичній роботі Міністерства економіки України, Міністерства інфраструктури України, Міністерства цифрової трансформації України, Департаменту економічного розвитку і торгівлі і у поточній діяльності державних установ, підприємств та фірм, що працюють в Україні та закордоном.

Положення, що їх винесено на захист. Усі наукові результати, які містяться в кваліфікаційній роботі і винесено на захист, отримано автором особисто.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та наукові результати дослідження пройшли апробацію на XVI Міжнародній науково-практичній конференції молодих учених і студентів «Інноваційні процеси економічного і соціально культурного розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід» (28 березня 2023 р.); та опубліковано в збірнику тез XVI Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених і студентів «Інноваційні процеси економічного і соціально культурного розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід».

Основні наукові розробки щодо перспектив формування та розвитку офшорних зон в системі міжнародних економічних відносин будуть використані кафедрою міжнародних економічних відносин при формуванні

науково-технічного звіту за підсумками госпдоговірної теми «Трансформація бізнесу в умовах сталого розвитку глобальної економіки» № МЕВ-33-2023 від 10.05.2023 р.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота загальним обсягом 60 сторінок складається з вступу, трьох розділів, висновків, 1 додатка на 4 сторінках, містить список використаних джерел із 56 найменувань. Кваліфікаційна робота ілюстрована 13 рисунками, які розміщені на 13 сторінках.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ОФШОРНИХ ЗОН В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

1.1. Сутність офшорних зон та їх місце в системі міжнародних економічних відносин

Термін «офшор» означає місцезнаходження за межами рідної країни. Цей термін зазвичай використовується в банківському та фінансовому секторах для опису сфер, де нормативні документи відрізняються від норм у країні походження. Офшорами, як правило, є острівні країни, де організації створюють корпорації, інвестиції та депозити. Компанії та приватні особи (зазвичай ті, хто має високу чисту вартість) можуть переїхати в офшори для більш сприятливих умов, включаючи ухилення від сплати податків, послаблення правил або захист активів. Хоча офшорні установи також можуть використовуватися в незаконних цілях, вони не вважаються незаконними. В цілому, офшори відносяться до будь-якої (ділової) діяльності, яка відбувається за межами основної бази організації. Цей термін може використовуватися для опису іноземних банків, корпорацій, інвестицій і депозитів. Компанія може на законних підставах перейти в офшор з метою ухилення від сплати податків або користуватися пом'якшеними правилами. Офшорні фінансові установи також можуть використовуватися для незаконних цілей, таких як відмивання грошей та ухилення від сплати податків. Посилення тиску призводить до збільшення кількості звітів про іноземні рахунки до міжнародних податкових органів.

Офшор може стосуватися з різних іноземних організацій, рахунків або інших фінансових послуг. Для того, щоб кваліфікуватись як офшор, діяльність, що здійснюється, має здійснюватися в країні, відмінній від країни походження компанії чи інвестора. Таким чином, хоча домашня база для особи чи компанії може перебувати в одній країні, бізнес-діяльність відбувається в іншій. Простіше кажучи, вихід в офшори надає послуги нерезидентам. У найпростішому розумінні офшор може означати будь-яке місце за кордоном – будь-яка країна, територія чи юрисдикція. Але цей термін став синонімом

конкретних місць, які стали популярними для офшорної діяльності, зокрема таких острівних держав, як Кайманові, Бермудські, Нормандські та Багамські острови. Інші центри в країнах, які не мають виходу до моря, включаючи Швейцарію, Ірландію та Беліз, також вважаються популярними офшорними фінансовими центрами (OFC). Через сприятливе податкове законодавство, офшори зазвичай називають податковими гаванями, адже це дає:

- зниження ризику та більший потенціал зростання;
- значна економія коштів для підприємств;
- захист активів, особливо під час нестабільності;
- вільні правила;
- конфіденційність.

Перехід в офшори є звичайним явищем для компаній і заможних осіб (HNWI) із зазначених вище причин. Вони також можуть вибрати банк і тримати інвестиції в офшорній країні, якщо вони туди часто подорожують. Прихильники OFC стверджують, що вони покращують потік капіталу та полегшують міжнародні ділові операції. Але критики припускають, що офшоринг допомагає приховати податкові зобов'язання або незаконно отримані доходи від влади, хоча більшість країн вимагають звітувати про іноземні холдинги. Вихід в офшори також став способом більш незаконної діяльності, включаючи шахрайство, відмивання грошей та ухилення від сплати податків. Таким чином, дедалі частіше звучать заклики до OFC стати більш прозорими для світових податкових органів.

Офшоринг є абсолютно законним, оскільки він забезпечує суб'єктам приватність і конфіденційність. Але влада стурбована тим, що OFC використовуються для ухилення від сплати податків. Таким чином, на ці країни посилюється тиск, щоб вони повідомляли про іноземні холдинги світовим податковим органам. Наприклад, швейцарці відомі своїми суворими законами про конфіденційність. У якийсь момент швейцарські банки навіть не мали імен, прикріплених до банківських рахунків. Але Швейцарія погодилася передати іноземним урядам інформацію про власників їхніх рахунків, фактично

поклавши край ухилянню від сплати податків. За даними Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), у 2019 році 100 країн автоматично надали інформацію про офшорні рахунки податковим органам. Це призвело до розкриття 84 мільйонів рахунків на суму понад 10 трильйонів євро.

Рис. 1.1. Умови створення офшору для країни чи території

Існує кілька видів офшорингу: бізнес, інвестиції та банківська справа. Офшоринг часто називають аутсорсингом, коли йдеться про бізнес-діяльність. Це акт створення певних бізнес-функцій, таких як виробництво або кол-центри, в іншій країні, замість країни, де знаходиться штаб-квартира компанії. Це часто робиться, щоб скористатися більш сприятливими умовами в іноземній країні, такими як нижчі вимоги до заробітної плати або більш м'які правила, і може призвести до значної економії коштів для бізнесу. Компанії зі значними обсягами продажів за кордоном, такі як Apple і Microsoft, можуть скористатися можливістю зберігати відповідні прибутки на офшорних рахунках у країнах із меншим податковим тягарем.

Офшорне інвестування може включати будь-яку ситуацію, коли офшорні інвестори проживають за межами країни, в яку вони інвестують. Цією практикою в основному користуються заможні інвестори, оскільки операційні офшорні рахунки можуть бути особливо великими. Це часто вимагає відкриття

рахунків у країні, в яку інвестор бажає інвестувати. Деякі з переваг ведення офшорних рахунків включають податкові пільги, захист активів і конфіденційність. Офшорні інвестиційні рахунки, як правило, відкриваються на ім'я корпорації, наприклад холдингової компанії або товариства з обмеженою відповідальністю (ТОВ), а не фізичної особи. Це відкриває для інвестицій більш сприятливий режим оподаткування. Основними недоліками офшорного інвестування є високі витрати та посилений регуляторний контроль у всьому світі, з яким стикаються офшорні юрисдикції та рахунки. Це робить офшорне інвестування поза коштами більшості інвесторів. Офшорні інвестори також можуть перевірятися регуляторами та податковими органами, щоб переконатися, що податки сплачуються.

Офшорна банківська діяльність передбачає забезпечення активів у фінансових установах за кордоном, що може бути обмежено законами країни походження клієнта, подібно до офшорних інвестицій. Так, рахунок у швейцарському банку робить гроші багатих людей поза досяжністю уряду їхньої країни. Люди та компанії можуть використовувати офшорні рахунки, щоб уникнути несприятливих обставин, пов'язаних із зберіганням грошей у банку в їхній рідній країні. Більшість підприємств роблять це, щоб уникнути податкових зобов'язань. Наявність офшорних банківських рахунків також ускладнює арешт владою. Для тих, хто працює за кордоном, можливість зберігати та використовувати кошти в іноземній валюті для міжнародних операцій може бути перевагою. Це часто забезпечує простіший спосіб отримати доступ до коштів у потрібній валюті без необхідності враховувати швидкі зміни обмінних курсів. Офшорні юрисдикції, такі як Багамські острови, Бермудські острови, Кайманові острови та острів Мен, популярні та, як відомо, пропонують досить надійні інвестиційні можливості.

Разом з тим, офшорне інвестування має низку переваг та недоліків. Перенесення інвестицій за кордон до OFC також може допомогти диверсифікувати свій портфель. Виходячи на міжнародний рівень та інвестуючи в різні класи активів і валюти, можна зменшити ризик для своїх

інвестицій. Також до переваг можна віднести до тих, хто має схильність отримати сприятливий режим оподаткування своїх інвестицій, залежно від того, де зберігаються активи. Наприклад, на Кайманових островах не стягуються податки на прибуток, дивіденди чи приріст капіталу, а це означає, що можна зберігати більшу частину зароблених грошей. Також до переваг варто віднести той факт, що активи отримують певний рівень захисту, оскільки багато офшорних центрів розташовані в місцях зі здоровою економічною та політичною системою. А оскільки вони знаходяться в чужих країнах, кредиторам важче конфіскувати такі активи.

Серед недоліків відзначимо те, що розташування офшорних рахунків вимагає більшої уваги. Це тому, що воно часто розглядається як спосіб для людей уникнути сплати податків. Якщо не повідомити про свої активи податковому органу, наприклад Службі внутрішніх доходів (IRS), то можна мати серйозні проблеми. Також, хоча деякі юрисдикції забезпечують повну конфіденційність власників рахунків, все більше країн стають більш прозорими з податковими органами. Це означає, що можна опинитися на гачку, якщо не повідомите про свої активи. Якщо є бажання інвестувати за кордоном, слід ретельно проаналізувати умови та середовище, переконатися, що вибрано авторитетного брокера або інвестиційного професіонала і гроші обробляються належним чином. Якщо цього не зробити, інвестиції можуть бути під загрозою.

Рис. 1.2. Переваги та недоліки офшорного інвестування

Робота в офшорі означає роботу за межами своєї країни. Можна отримувати гроші в місцевій валюті, і зазвичай на них поширюється місцеве трудове законодавство. Наприклад, вважається, що ви не працюєте в офшорах, якщо компанія відкриває офіс в іншій країні та переміщує вас туди. На суші означає, що підприємницька діяльність, незалежно від того, чи йдеться про управління компанією чи утримання активів та інвестицій, відбувається у вашій країні. З іншого боку, вихід в офшори означає, що ці дії здійснюються в іншій країні, місці або юрисдикції. Офшорні рахунки цілком законні, якщо вони не використовуються в незаконних цілях. Але варто мати на увазі, що приховування офшорних активів є незаконним. Це означає, що потрібно повідомляти про будь-які свої офшорні рахунки податковому органу країни. Офшорна банківська діяльність описує відносини, які компанія або особа має з фінансовою установою за межами країни їхнього проживання. Для цього потрібно відкрити банківський рахунок, робити депозити, знімати кошти та здійснювати перекази з цього рахунку – точно так само, як і з домашнім банківським рахунком.

Офшорна торгівля передбачає відкриття та ведення брокерського або торгового рахунку в офшорній інвестиційній компанії. Ці рахунки зазвичай відкриваються на ім'я холдингової компанії, а не фізичної особи. Торгівля таким чином надає інвесторам сприятливий режим оподаткування, що повертає їм більше грошей. Перехід в офшори зазвичай призначений лише для корпорацій або людей із високим капіталом. Це означає, що більшість людей не отримає пов'язаних із цим переваг. Ті, хто виходить в офшори, ведуть бізнес, відкривають банківські рахунки або інвестують будь-де за кордоном. Хоча вихід в офшори не є незаконним, він піддає юридичну особу більшій перевірці. Це тому, що люди часто використовують це як спосіб уникнути сплати податків. Але оскільки глобальні податкові органи тиснуть на ці фінансові центри, щоб вони були більш прозорими, ландшафт для офшорної діяльності може змінитися в майбутньому.

1.2. Організаційна стійкість функціонування офшорних зон

Основною метою реєстрації офшорних компаній у податкових гаванях є зниження податків і отримання прямих або непрямих податкових переваг. Для цього в зонах реєстрації офшорних компаній застосовуються такі принципи:

(А) У країнах, де компанія отримує доходи лише з-за кордону, такі доходи повністю звільняються від сплати податку, тоді як компанія зобов'язана сплачувати фіксоване річне мито, незалежно від обороту та прибутку компанії. Такими державами є: Британські Віргінські острови, Багами, Беліз та ін.;

(Б) Податок залежить не від обороту, а від статутного капіталу компанії. Наприклад, у Ліхтенштейні фонди зобов'язані сплачувати державі 0,1% акціонерного капіталу або щонайменше 1000 швейцарських франків щорічно.

(В) Лише доходи, отримані за кордоном, звільняються від податків, хоча існує ймовірність, що ці компанії можуть також здійснювати внутрішню економічну діяльність, і в цьому випадку доходи, отримані таким чином, підлягають оподаткуванню на основі лінійної ставки. Наприклад, в Гонконзі компанії повинні окремо зазначати свої внутрішні доходи у своєму річному звіті.

(Г) Оподаткування за лінійною ставкою. Наприклад, на Кіпрі офшорні компанії сплачують податок у розмірі 4,25% від чистого прибутку.

У наукових дослідженнях розрізняють 3 види компаній, зареєстрованих на територіях з послабленим оподаткуванням. Це такі типи:

- ✓ Холдингові компанії;
- ✓ Базові компанії;
- ✓ Фіктивні компанії.

Холдингові компанії – це компанії, які володіють портфелем акцій, але не здійснюють господарської діяльності. Вони зареєстровані в тих податкових гаванях, які дозволяють їм створити «конституцію фінансових притулків, захищених від будь-якого оподаткування», як зазначив Дж. Мартінез у своїй праці «La fraude fiscale». Такі центри називаються «офшорними фінансовими центрами», і вони постачають «офшорні кошти»; вони розташовані в таких країнах, як Ліхтенштейн, Люксембург, Швейцарія, Монако, Гонконг, Сінгапур,

Бермудські острови, і вони виконують багато функцій. Коли запропоновані умови оподаткування стають менш привабливими з точки зору податкового регулювання, холдинги вдаються до розпуску та переходять до іншої держави, більш сприятливої з точки зору оподаткування.

Базові компанії також зареєстровані в країнах із пом'якшеним оподаткуванням і не займаються підприємницькою діяльністю, але вони керують скарбницею групи, яка їх створила, зосереджуючи та керуючи комерційними та фінансовими вигодами, отриманими в інших країнах із філіями та підприємства в країнах з високим рівнем оподаткування, що входять до групи засновників.

Фіктивні компанії – це ті підставні компанії або фіктивні компанії, які не мають своєї бази в країнах-притулках, а обмежуються простою «поштовою скринькою», тимчасово створеною та прикріпленою до банку, юристом чи бухгалтером, з одного боку, з метою визначення прибутку, отриманого внаслідок певних операцій, здійснених у країнах-притулках, і, з іншого боку, ускладненим податковим контролем бухгалтерських записів підприємства групи. Офшорні компанії можуть бути створені або як компанії (партнерства) з обмеженою відповідальністю (Limited Liability Company), або як акціонерні компанії (Corporation), або як фонди чи трасти з управління фондами, і можуть здійснювати будь-яку легальну діяльність без необхідності вказувати призначення в реєстраційних документах. Єдиним винятком із цього правила є діяльність банків і страхових компаній.

Товариство з обмеженою відповідальністю – це товариство між фізичними або юридичними особами, де партнери вважаються акціонерами та чия відповідальність обмежена відповідно до частки участі в статутному капіталі, а прибуток вважається податковими органами особистим доходом та оподатковується відповідно. Цей тип компаній часто зустрічається в США і підлягає системі «потокового оподаткування», що означає, що компанія не має сплати податку, але акціонери компанії повинні сплатити податок, якщо вони

не обумовили інше. Для того, щоб така компанія могла скористатися звільненням від сплати податків у США, необхідно виконати такі умови:

- Акціонери компанії не повинні бути резидентами США;
- Компанія не повинна вести торгову діяльність у США або з компаніями в США;
- ТОВ не повинно мати постійного зареєстрованого офісу, окрім зареєстрованого в США;

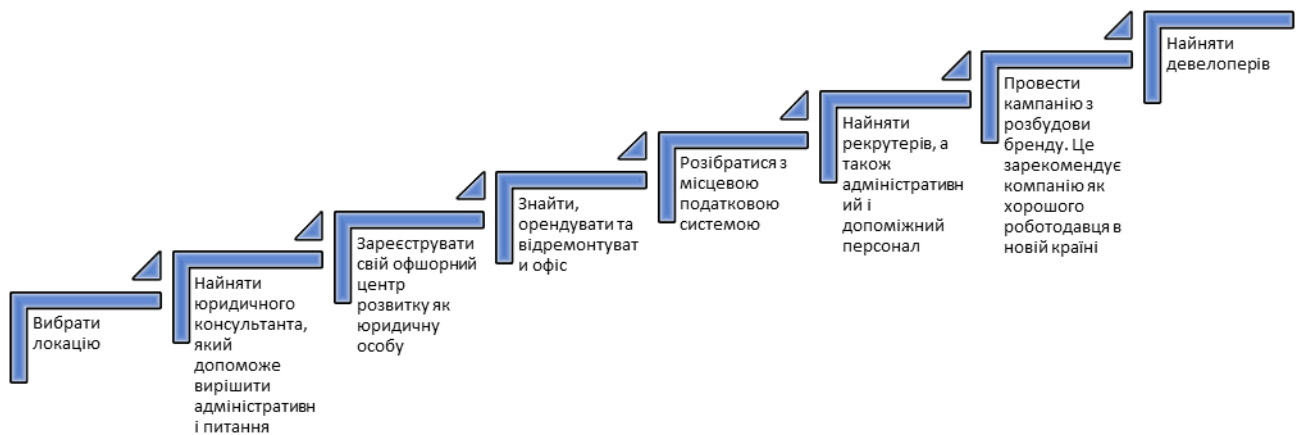

Рис. 1.3. Основні кроки створення спеціального офшорного центру

Іншими словами, акціонерами ТОВ повинні бути фізичні або юридичні особи, резиденти податкових гаваней, оскільки саме вони є платниками податку.

Корпорація є загальною назвою акціонерних компаній, і їх зареєстрована назва може також включати слова: Limited, Corp., Inc. тощо. Різниця між акціонерними компаніями, визнаними законодавством країн ЄС, та акціонерними компаніями, визнаними законодавством США, полягає в тому, що в США такі компанії можуть бути зареєстровані і без акціонерного капіталу.

Міжнародна бізнес-компанія (IBC) – це тип компанії, характерний для територій, що належать Британській короні. Це акціонерні товариства, створені 1-2 засновниками, які не мають жодних прав на активи та пасиви компанії. Компанія фактично належить особі, яка підписала акції, але рішення про

випуск акцій належить засновникам або призначеним ними особам. Цей тип офшорної компанії з'явився з метою можливості продовжувати надавати максимальний податковий захист американським клієнтам, особливо гарантуючи повну конфіденційність.

Компанія-нерезидент є найменш вимогливим типом офшорної компанії, і вона використовується особливо в зоні впливу британських законів.

Звільнена компанія – це компанія, яка звільнена від будь-яких звичайних податкових положень, оскільки це звичайна компанія, яка отримує переваги від пільг, наданих за певних умов, перебуваючи в юрисдикціях зі звичайним податковим режимом. Це звільнення від сплати податків щорічно отримується на підставі заяви, зробленої особами, відповідальними за компанію, які зобов'язуються не вести справи в компаніях або з компаніями, зареєстрованими у відповідній державі, за винятком компаній-нерезидентів або компаній, звільнених від оподаткування.

Реєстрація офшорних компаній. Зареєстроване ім'я – торговий реєстр – у деяких юрисдикціях навіть з'являються певні обмеження щодо зареєстрованого імені; статутний капітал – загалом немає обмежень щодо суми – така ситуація характерна для менш розвинених офшорних зон: Британські Віргінські острови, Багами, за невеликими винятками: Мальта, Ліхтенштейн. Два види акціонерного капіталу можуть бути дискриміновані:

- Статутний капітал – це кількість акцій, яку компанія має право випустити або продати акціонерам.
- Випущений статутний капітал – це кількість акцій, які компанія випускає та продає і може відрізнитися від статутного капіталу.

Про збільшення статутного капіталу необхідно повідомити торговий реєстр, заповнивши інформаційну форму та додавши до неї рішення, яке дозволяє зміну статутного капіталу. Акції компанії – можуть бути зареєстровані як акції на пред'явника (які не приймаються деякими банками з метою запобігання відмиванню грошей). Загальна асамблея – скликається щорічно

(максимальний інтервал у 15 місяців), або частіше під назвою позачергових загальних асамблей.

Керівник офшорної компанії – проблема його вибору для офшорної компанії є делікатною. Тому люди, які бажають зареєструвати офшорні компанії, можуть обрати один із таких варіантів: (а) відповідна особа виступає також як керівник та акціонер; (б) відповідна особа є керівником, але використовує названих акціонерів; (в) зацікавлена особа використовує названих менеджерів, але є акціонером; (г) використовувати названих осіб як на посаді керівника, так і на посаді акціонера.

Номіновані менеджери та акціонери – це особи або компанії, які замість власника, але в його інтересах, виконують певні обов'язки в компанії, і, як правило, одна особа діє як керівник і акціонер. Переваги використання номінованих менеджерів:

1. анонімність власника, оскільки він не внесений до обліків органів влади;
2. можна керувати компанією, звільненою від податків, особливо якщо зареєстрований офіс компанії знаходиться за місцем проживання названих керівників.

Менеджери призначаються на постійній основі і можуть уповноважити будь-яку особу бути законним представником. Те саме переобирається під час Загальних зборів. *Секретар компанії* – це фізична або юридична особа, яка відповідає за відносини компанії з торговим реєстром та державними органами, його призначають керівники.

Основна сфера діяльності, в якій використовуються офшорні компанії, така: *міжнародна торгівля*: шляхом реєстрації імпортно-експортної офшорної компанії в податковій гавані можливе зниження податку на прибуток. Офшорна компанія виступає посередником між компанією-виробником і клієнтом. Купує товар у виробника за дуже невелику ціну (близьку до ціни виробництва) і продає їх клієнту за ринковою ціною, при цьому товар доставляється безпосередньо від компанії-виробника клієнту, а проходження товару через

офшорну компанію є лише теоретичним, здійснюється за документами. Звичайно, найчастіше власник офшорної компанії є також власником компанії-виробника. Таким чином офшорна компанія (розташована в податковій гавані) приносить значний прибуток, який не підлягає оподаткуванню, тоді як компанія-виробник, зареєстрована в «податковому пеклі», приносить низький прибуток або взагалі не приносить прибутку.

Інвестиції: офшорні інвестиційні компанії можуть використовуватися для здійснення інвестицій, які принесуть великі прибутки. Таким чином, ці прибутки повинні бути подалі від високих податків. За допомогою офшорних інвестиційних компаній можна гарантувати анонімність справжнього інвестора. Ще одна перевага полягає в тому, що на рахунках компанії можна зберігати іноземну валюту без обмежень, таким чином усуваючи втрати, викликані курсовою різницею. *Операції з нерухомістю*: якщо власником нерухомості є офшорна компанія, то при відчуженні таких же значних сум можна заощадити на сплаті податків. Тому тим, хто має нерухомість, краще володіти нею через офшорну компанію. Існує низка переваг, таких як уникнення обов'язків у спадщині, податків, які виникають після продажу капітальних інвестицій. *Професійні послуги*: шляхом оплати еквівалентної вартості консультаційних послуг значні суми можуть бути переведені на рахунки офшорних компаній без сплати податків.

Щоб визначити основні переваги реєстрації офшорних компаній, необхідно проаналізувати основні переваги, які надає така компанія. Йдеться про такі переваги:

- *Анонімність і конфіденційність* – називають головними перевагами офшорних компаній, після низьких податків або навіть їх відсутності. Серед причин, що зумовлюють такий вибір, можна виділити наступні:

- ▶ в більшості випадків офшорні компанії використовуються як третя сторона, яка здійснює операції на місцевому ринку. У цьому випадку 2 компанії не повинні мати одного керівника (керівників), оскільки одна особа не може підписати угоду для 2 компаній, діючи в якості керівника обох. У багатьох

країнах обов'язок сплачувати податки пов'язаний з місцем розташування керівництва компанії. Якщо очевидно, що керівники та акціонери іноземної компанії зареєстровані на місцевому ринку, доходи іноземної компанії вважаються доходами місцевих власників і, отже, підлягають оподаткуванню;

► ділові люди бажають зберегти свою анонімність щодо здійснюваної діяльності, нарахованого прибутку та інвестицій. Анонімність більше не може бути досягнута, якщо компанію було зареєстровано на основі її справжніх власників і подано документи, у яких згадуються акціонери та керівники. З іншого боку, коли компанія зареєстрована як анонімна і власники в певний час більше не бажають цього, структура не може бути змінена в будь-який момент;

► держава має доступ до файлів, які містять сертифікати акцій, установчі документи компанії тощо.

На світовому рівні понад 95% власників офшорних компаній використовують структуру анонімності, а решта віддають перевагу відкритій структурі. Працівники зобов'язані присягою зберігати таємницю щодо імен бенефіціарів-нерезидентів. Час від часу наводяться лише загальні деталі, щоб інформувати уряд і громадськість про розвиток у цій сфері. Залежно від бажання компанії-бенефіціара, особу цього бенефіціара можуть знати лише ті, з ким вони безпосередньо працюють, наприклад, генеральний директор і заступник керівника. З іншого боку, світові податкові юрисдикції поділяються на дві категорії: ті, що мають високий рівень податків (податок на прибуток, ПДВ, податок на заробітну плату, податок на дивіденди, місцеві податки, дорожні податки, податки на нерухомість тощо) і ті, що не мають податків взагалі або стягують низькі податки. У юрисдикціях, які не стягують податки, як-от Багамські острови чи Гібралтар, жоден із вищезгаданих податків не стягується. Компанії, зареєстровані в такій юрисдикції, не сплачують таких податків. Якщо розглядати юрисдикцію з низьким рівнем оподаткування, то це податок на прибуток компанії. Юрисдикцією з такими податками є Кіпр, де податок у розмірі 4,25% застосовується до валового прибутку.

Висновки до розділу 1

Офшорами, як правило, є острівні країни, де організації створюють корпорації, інвестиції та депозити. Компанії та приватні особи (зазвичай ті, хто має високу чисту вартість) можуть переїхати в офшори для більш сприятливих умов, включаючи ухилення від сплати податків, послаблення правил або захист активів. Хоча офшорні установи також можуть використовуватися в незаконних цілях, вони не вважаються незаконними. Офшорна торгівля передбачає відкриття та ведення брокерського або торгового рахунку в офшорній інвестиційній компанії. Ці рахунки зазвичай відкриваються на ім'я холдингової компанії, а не фізичної особи. Торгівля таким чином надає інвесторам сприятливий режим оподаткування, що повертає їм більше грошей. Перехід в офшори зазвичай призначений лише для корпорацій або людей із високим капіталом.

Офшорна компанія виступає посередником між компанією-виробником і клієнтом. Купує товар у виробника за дуже невелику ціну (близьку до ціни виробництва) і продає їх клієнту за ринковою ціною, при цьому товар доставляється безпосередньо від компанії-виробника клієнту, а проходження товару через офшорну компанію є лише теоретичним, здійснюється за документами. Звичайно, найчастіше власник офшорної компанії є також власником компанії-виробника. Таким чином офшорна компанія (розташована в податковій гавані) приносить значний прибуток, який не підлягає оподаткуванню, тоді як компанія-виробник, зареєстрована в «податковому пеклі», приносить низький прибуток або взагалі не приносить прибутку.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ ОФШОРНИХ ЗОН В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

2.1. Оцінка імперативів розвитку офшорних зон

З початку 1980-х років вступ світової економіки у фазу свого історичного прогресу докорінно змінює підхід до розвитку офшорних бізнес-процесів як з точки зору їх рушійних сил, так і з точки зору вектору та інструментів реалізації. На це впливає стрімке зростання використання офшорного капіталу суб'єктами господарювання та підприємництва з перетворенням офшорних зон різного розташування у глобальну мережу глобальних фінансових центрів, об'єднаних у технологічну, інструментальну та нормативну базу. Останні надають нерезидентам широкий спектр фінансових послуг в обсягах, що суттєво перевищують капіталізацію національних фінансових ринків країн їх реєстрації, тим самим надаючи потужний значний вплив на прискорення транскордонних світових фінансових потоків, оптимізацію міжнародного обороту капіталу. і фіксація нових передових якісних і кількісних глобальних моделей бізнесу.

Слід зазначити, що ще в 1990-х роках понад 50 відсотків світових грошей проходило через офшорні юрисдикції, вони управляли приблизно 20 відсотками загального світового багатства та акумулювали понад 22 відсотки зовнішніх банківських активів. Зараз, за неофіційними даними, існує близько 35-40 цільових глобальних офшорних юрисдикцій, які обслуговують понад 50 відсотків усіх світових фінансових операцій. Це без урахування їх частка у світовому валовому внутрішньому продукті, яка не перевищує 1,2 відсотка, без урахування промислового виробництва та сільського господарства – 0,8%. Зараз вартість приватного капіталу, накопиченого в офшорних юрисдикціях, становить близько 7 трильйонів доларів США (лева частина яких отримана від незаконних операцій), а 1 трильйон доларів США – це збільшення державних доходів, яке можна отримати за рахунок зменшення світової корупції на третину. Як бачимо, ці цифри відображають «сірі сегменти» світової

економічної системи та грошового обігу, а також незаконно отримані доходи від хабарництва та регуляторного арбітражу, які не охоплені податковим, регулятивним та законодавчим наглядом. Разом вони завдають непоправної шкоди суспільному добробуту та посилюють дисбаланс глобального економічного розвитку. Найкращими офшорними юрисдикціями 2023 року є, як правило, офшорні зони, такі як Невіс, Маршаллові Острови, Беліз та багато інших. Ці території зберегли спільні риси та переваги:

- Проста процедура реєстрації офшорної компанії навіть без особистої присутності засновника, наприклад, на Карибах.
- Низькі або нульові ставки податку на глобальні прибутки.
- Англійська правова система з Високим судом Лондона, який є вищою апеляційною інстанцією.

Умовно перелік офшорних зон можна розбити не тільки за географією, а й за умовами реєстрації бізнесу та його оподаткуванням. Оподаткування не є основною причиною переходу в офшори для більшості клієнтів. Отже, у 2023 році офшорні зони включають:

- *Традиційні офшорні зони:* реєстрація офшорних міжнародних компаній з нульовими податками на більшість видів діяльності. Також існує можливість заснування офшорних трастів і фондів, що забезпечує майже повну конфіденційність і високий рівень захисту капіталу.

- *Офшорні зони Європи* складаються з держав, які мають окремі низькоподаткові території з особливими умовами. Виконуючи ці умови, компанія-нерезидент має право знизити податки практично до нуля.

- *Основні офшорні зони Азії* (Китай, Гонконг, Сінгапур).
- *Інші держави*, які також мають свої окремі офшорні зони (США, Канада, Нова Зеландія та ін.).

- *Інші зони* в списку найкращих офшорів 2023 року можна умовно віднести до офшорних (Туреччина, ОАЕ, Грузія).

У 2023 році, за оцінками одного експерта, у світі існує близько 100+ офшорних зон за загальним визначенням (податкові пільги) і близько 40+ за

До переваг офшорних компаній для підприємців та іноземних інвесторів, які нерезиденти отримували в 2023 р. варто віднести:

- ✓ відсутність валютного контролю;
- ✓ низькі податки на світовий прибуток або їх відсутність;
- ✓ захист активів від позовів в іноземних державах (від подружжя, родичів, кредиторів);
- ✓ доступ до найкращих банків для захисту фінансових активів;
- ✓ високий рівень конфіденційності бенефіціарних власників завдяки закритим реєстрам, встановленій банківській таємниці та законним офшорним структурам, таким як трасти та фонди;
- ✓ відсутність вимог до бухгалтерського обліку та фінансової звітності, якщо компанія-нерезидент отримує прибуток з іноземних джерел;
- ✓ розширення клієнтської та партнерської мережі шляхом віддаленої роботи.

Також зауважимо, що майже всі країни пропонують різні формати податкових пільг, подібні до офшорних. У 2023 році у світі налічується понад 200 загальноновизнаних держав і понад 100 невизнаних або частково визнаних. Влада більшості цих країн не забороняє створення офшорів або зон з низьким рівнем оподаткування, а, навпаки, заохочує такі ініціативи через економічну вигоду.

Рис. 2.2. ТОП-10 країн для офшорних банківських рахунків

1. Гонконг. Гонконг є неймовірним варіантом для офшорного банківського обслуговування. Як один із найприбутковіших і найпопулярніших фінансових центрів у світі, Гонконг пропонує багато переваг своїм іноземним банківським клієнтам. Завдяки ефективній правовій системі, сприятливій системі оподаткування, надійній телекомунікаційній та фінансовій інфраструктурі Гонконг є основним місцем для офшорних банків. Це одне з найкращих місць для реєстрації компанії, де вона не тільки діє як податкова гавань, але й пропонує фантастичні фінансові послуги та глобальні ділові зв'язки, а також є ефективними воротами на китайський ринок.

2. Швейцарія. Це, мабуть, перша країна, яка спадає на думку, коли думаємо про офшорний банківський рахунок, і не дарма. Багато заможних людей у Сполучених Штатах довіряють свої гроші швейцарським банкам завдяки їх відданості конфіденційності та надійному захисту активів. Складна банківська мережа Швейцарії складається з приблизно 300 національних банків. Швейцарія є популярним місцем для іноземних грошей через жорсткі закони про конфіденційність швейцарських банківських рахунків. У Швейцарії банкірам заборонено розголошувати будь-яку інформацію про рахунки своїх клієнтів без згоди клієнта. Швейцарські банки пропонують своїм клієнтам одну з найсуворіших політик конфіденційності; особливо їхні іноземні клієнти. Якщо швейцарський банкір незаконно розкриє інформацію про банківський рахунок, йому може загрожувати до шести місяців в'язниці та чималий штраф. У такій політично та економічно стабільній країні швейцарські банки, безсумнівно, пропонують найкращу політику конфіденційності та захисту активів серед інших іноземних фінансових рахунків.

3. Беліз. Якщо бажаєте працювати за кордоном у пошуках вигідніших процентних ставок, Беліз – ваше призначення. Ця країна Центральної Америки має найвищі процентні ставки для іноземних банкірів, ніж будь-яка інша країна в списку. Після врахування інфляції та банківської безпеки виявляється, що реальна процентна ставка Белізу становить приблизно 2,3%. Як і Швейцарія, Беліз є досить політично стабільною країною і пропонує деякі переваги

іноземним банкірам. Міжнародні рахунки не сплачуються місцевими податками та правилами валютного контролю. Крім того, Беліз також хвалять за політику конфіденційності іноземних рахунків, і власники рахунків можуть вибрати банк у більшості основних валют.

4. Німеччина. Якщо понад усе цінуєте безпеку, Німеччина є місцем іноземного банківського призначення для ваших грошей. Банки Німеччини посідають чотири місця в десятці найнадійніших банків світу. В основному це завдяки чудовій економічній стабільності європейської країни. Надійна система дистанційного банківського обслуговування в Німеччині дозволяє відкривати банківський рахунок без присутності. Ви можете відкрити банківський рахунок у Німеччині, не виходячи з дому в Сполучених Штатах, залежно від банку, з яким ви вирішите мати справу. Безпека, пільги та зручність роблять Німеччину чудовим місцем для іноземних банків.

5. Кайманові острови. Що стосується податкових пільг, жодна країна не може порівнятися з Каймановими островами. Кайманові острови вважаються податковою гаванню через те, що пропонують сприятливу політику та пропонують міжнародним банкірам мінімальні податкові зобов'язання. Здійснюючи банківські операції на Кайманових островах, ви не сплачуєте прямі податки. Ви не будете сплачувати податок на приріст капіталу, корпоративні податки, податки на утримання, майно, заробітну плату чи прибуток. Крім того, немає валютного контролю, що означає, що перекази коштів, які надходять або виходять з островів, є абсолютно безкоштовними в будь-якій валюті. Якщо ви хочете зберігати свої гроші в красивій тропічній податковій гавані, Кайманові острови – офшорна банківська країна для вас.

6. Сінгапур. Це найкраща офшорна банківська країна для заможних людей. Сінгапур має репутацію безпечної та стабільної країни, де багаті люди можуть зберігати свої активи. Сінгапурські банки пропонують широкий спектр послуг з управління капіталом. До них належать фінансові консультації, податкові рекомендації, планування нерухомості, юридичні консультації та управління інвестиціями.

7. *Панама*. Як і Кайманові острови, Панама пропонує міжнародним банкірам сприятливу податкову ситуацію. Панама використовує територіальну систему оподаткування, тобто весь дохід, отриманий за кордоном, звільняється від місцевих податків. Панама є ще одним безпечним і вигідним офшорним банком.

8. *Республіка Сейшельські Острови*. Як дуже маленька країна з населенням менше 100 000, ви, можливо, ніколи не чули про таку країну. Сейшельські острови, як і Панама, не оподатковують доходи клієнтів іноземних банків. Банки Сейшельських островів також захищають конфіденційність своїх клієнтів, зобов'язані за законом утримуватися від розголошення інформації про рахунки клієнтів.

9. *Невіс*. Острів Невіс є найкращим напрямком для офшорних банків завдяки численним перевагам для компаній. Коли фізичні особи та компанії зі Сполучених Штатів вирішують працювати в офшорах, вони обирають Невіс. Банки Невіса пропонують надійний захист активів, а компаніям, розташованим у Невісі, дозволено створювати гнучкі організаційні структури. Процес реєстрації в Невісі простий і може здійснюватися дистанційно, а країна пропонує конкурентоспроможні відсоткові ставки.

10. *Маврикій*. Будучи одним із найбільших фінансових центрів в Африці, Маврикій має стабільну та фінансово бурхливу економіку, що робить його чудовим місцем для зберігання коштів. Банкі цих країн дозволяють банкірам відкривати свої рахунки дуже швидко, всього за два тижні.

Єдиного списку офшорних зон, територій та острівних країн на 2023 р. немає. Кожна юрисдикція самостійно визначає зони, де іноземні підприємці можуть відкрити бізнес і скористатися спеціальним режимом оподаткування. Чорні списки також є прерогативою кожної країни окремо або певних країн, наприклад ЄС. Офшорні зони, заборонені в одній країні, можуть бути внесені в білий список в іншій юрисдикції. Наприклад, Маршаллові Острови внесені до білого списку Європейського Союзу та Франції, але до чорного списку Бельгії.

2.2. Аналіз рівня залучення регіонів України в офшорні зони

Час від часу в медіапросторі «помічають» українських чиновників та деяких власників бізнесу через зв'язки їхніх компаній з «офшорними» країнами та територіями. З історичних причин більшість цих компаній зареєстровані в Києві, головному діловому центрі країни. Варто зазначити, що на даний момент у світі існує кілька визнаних списків «офшорних» країн і територій. Свої списки мають МВФ, FATF (Financial Action Task Force on Money Laundering), OECD (Організація економічного співробітництва та розвитку). В Україні також є одразу два списки «офшорних» зон. Одна з них існує згідно з Постановою КМУ № 1045. До неї входять 79 низькоподаткових юрисдикцій та країн, відповідні органи яких не забезпечують своєчасний та повний обмін податковою та фінансовою інформацією на запити Державної фіскальної служби. Іншими словами, це «офшори». Другий список існує згідно з розпорядженням КМУ № 1079-р. До неї входить лише 41 країна чи територія, тобто різниця з першою є суттєвою. Проте, перелік, який міститься в Указі № 1045, слід вважати основним «офшорним» списком, оскільки він стосується оподаткування. Другий список більше орієнтований на визначення ризиків фінансових операцій.

Відповідаючи на запитання чому український бізнес переходить в «офшорах», зауважимо про наявність декількох мотивів. Перший, найпопулярніший, полягає в приховуванні доходів компанії та ухиленні від сплати податків. Інколи «офшор» допомагає зберегти ім'я справжнього власника бізнесу в тіні. Проте в цих «гаванях» деякі бізнеси просто шукають комфорту (зокрема, при операціях з іноземною валютою) та захисту від нестабільної економіки чи навіть від корпоративного рейдерства. У фокус дослідження варто врахувати бізнес Вінницької, Дніпропетровської, Львівської, Одеської та Харківської областей. Загалом там працює майже 300 тисяч підприємств. Частка «офшорів» серед різних регіонів України відрізняється, але несуттєво:

- 4,7% «офшорних» компаній від загальної кількості підприємств Одеської області;
- 2,4% у Дніпропетровській області;
- 2,3% у Вінницькій області;
- 2% у Харківській області;
- 1,9% у Львівській області.

Але кількісно різниця більш відчутна: якщо у Вінницькій області трохи більше 400 «офшорних» підприємств, то в Одеській області їх більше 3100.

Рис. 2.3. Офшори в бізнес-регіонах України

Проте «вагу» компаній у регіоні можна оцінити не лише за їх кількістю. Набагато цікавішими виявилися діапазони їх діяльності та фінансові показники. Так, «офшори» Вінницької області за 2017 рік сформували 29% від загального доходу підприємств регіону. «Офшорний» бізнес Дніпропетровської та Одеської областей сягнув по 32%, Львівської – 11% та у Харківській області – лише 7%. Тобто попереду знову Одеська область. «Таке «лідерство» Одеської області можна пояснити кількома факторами. По-перше, у цьому регіоні

традиційно висока економічна та торгова активність. І чим сильніше промислово розвинений регіон, тим більше в ньому «офшорних» компаній. По-друге, на ситуацію впливає географічне положення Одещини. Це прикордонний регіон, розташований біля моря, тут загалом потужний міжнародний товарообіг. Проте варто звернути увагу на те, що певна частка підприємств області дійсно належить реальним власникам з країн, які входять до переліку юрисдикцій з низьким рівнем оподаткування (Молдова, Туреччина).

У ділових колах Кіпр асоціюється насамперед не з курортом, а з одним із «улюблених офшорів» бізнесу, в тому числі й українського. І не дарма. Цей мальовничий острів посідає перше місце серед найпопулярніших «офшорів» для 4 із 5 регіонів (окрім Одещини), які розглядаються в дослідженні. Загалом на Кіпрі розташовані засновники понад 2,1 тис. компаній із п'яти зазначених регіонів.

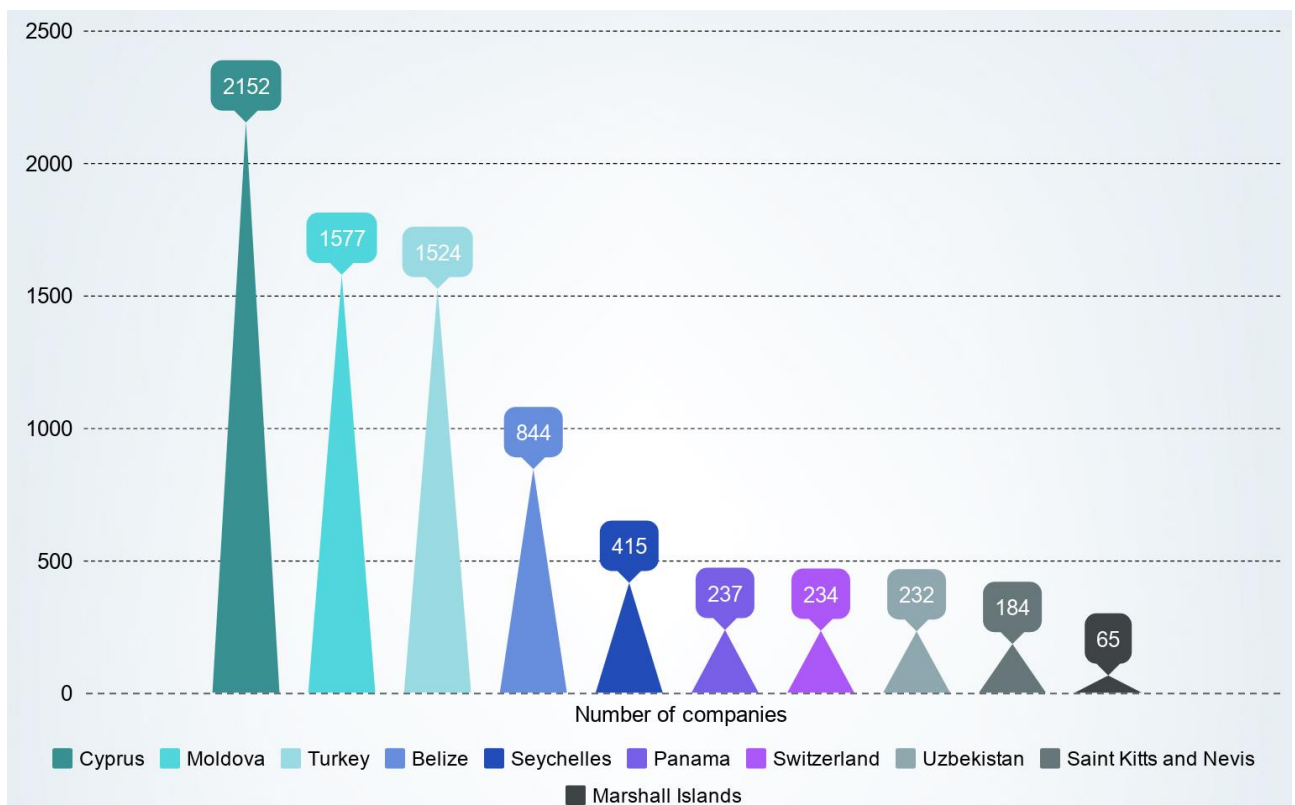

Рис. 2.4. ТОП-10 офшорів в 5 бізнес-регіонах України

«Однак незабаром ситуація може змінитися. У 2018 році Кіпр змінив своє ставлення до можливостей приховування бізнесу на острові. Тепер вона заявляє про істотне посилення правил фінансового моніторингу та боротьби з підставними компаніями, які не ведуть бізнес на території Кіпру. Але це поки що не допомогло їй вийти зі списку низькоподаткових юрисдикцій, затвердженого в Україні Постановою Кабінету Міністрів № 1045. У ТОП-3 «улюблених офшорів» також потрапили територіально близькі до України Молдова і Туреччина. Очевидно, що український бізнес не зупиняється на відомих «офшорах». Деякі компанії, наприклад з Харківської та Дніпропетровської областей, «добираються» до екзотичної Федерації Сент-Кітс і Невіс. Інші, а саме 22 компанії зі Львівщини, «добираються» до Ангільї, самоврядної заморської території Великої Британії в Карибському морі. Деякі компанії вибирають Маршаллові острови, які розташовані далеко від континентів посеред Тихого океану, або Йорданію, яка багата історичними пам'ятками.

Однак, розглядаючи компанії, засновниками яких є представники «офшорів», варто звернути увагу на один аспект. Резиденти України не стоять за всіма низькоподатковими юрисдикціями. Іноді за ними можуть стояти іноземні бенефіціари. У свою чергу іноземні бенефіціари або стоять за якимось класичним острівним «офшором», або можуть бути громадянами традиційних торговельних партнерів України, наприклад, Молдови чи Туреччини, операції з якими у рамках трансфертного ціноутворення були віднесені до категорії контрольованих. Неспеціалізована оптова торгівля як основний вид діяльності компанії свідчить про те, що вона ретельно приховує те, чим займається. Тож не дивно, що «офшорним» компаніям 5 бізнес-регіонів України найбільше подобається цей вид діяльності зі всіх. Друге місце за популярністю посідає вид діяльності (КВЕД (класифікатор видів економічної діяльності)), який звучить так: «Надання в оренду та надання в експлуатацію власного або орендованого нерухомого майна». Третя виявилася також пов'язаною з нерухомістю. При цьому в різних регіонах перше місце серед популярних видів діяльності

посідають різні позиції. Так, найбільші «офшори» Вінницької області основним КВЕД вказали «Вирощування зернових, зернобобових та насіння олійних культур». У Дніпропетровській та Одеській областях картина збіглася із загальною тенденцією – «Неспеціалізована оптова торгівля». «Офшорні» підприємства Львівської та Харківської областей найчастіше займаються діяльністю, яка відповідає наступному КВЕДу – «Надання в оренду та надання в експлуатацію власного або орендованого нерухомого майна». Зрозуміти, які країни належать до «офшорів», а які ні, не завжди легко, адже їхні списки, складені в Україні та світі, відрізняються. Крім того, існують «сірий» і «чорний» списки, і навіть в Україні існує відразу два списки.

Вторгнення Росії в Україну, яке триває вже другий рік, є трагедією з далекосяжними людськими та економічними наслідками. Потреби України в експлуатації, відновленні та реконструкції величезні. Щоб підтримати продовження основних державних послуг протягом останнього року, Світовий банк мобілізував понад 23 мільярди доларів США у вигляді екстреного фінансування, включаючи зобов'язання та обіцянки, що включає гранти, гарантії та пов'язане паралельне фінансування від США, Великобританії, європейських країн, і Японії. Це включало 3,4 мільярда доларів на власному балансі Світового банку та ще 6,5 мільярда доларів на балансі Банку, запланованих протягом наступних 12 місяців. Станом на 2 квартал 2023 року через проекти та трастові фонди Світового банку було виплачено понад 20 мільярдів доларів, а також додаткові кошти через паралельні виплати. Близько половини всієї економічної допомоги Україні було мобілізовано через Світовий банк. Ця підтримка охопила 13 мільйонів українців і допомагає забезпечити заробітну плату працівникам лікарень, державним і шкільним службовцям, пенсії людям похилого віку, зарплати державним службовцям і соціальні програми для незахищених верств населення.

Забезпечення адекватної бюджетної підтримки для підтримки роботи уряду та надання мінімальних основних послуг є критично важливим, тому що в іншому випадку відновлення економіки стане набагато дорожчим, і більше

людей можуть попасти за межу бідності. Відновлення (аварійний ремонт) має виконуватися одночасно з постійною підтримкою основних служб, і це є значною частиною нашої поточної уваги. Окрім бюджетної підтримки, Україні потрібні термінові інвестиції для невідкладного ремонту – енергетичної інфраструктури, доріг, мостів, житла, шкіл і клінік – щоб забезпечити можливість надання послуг.

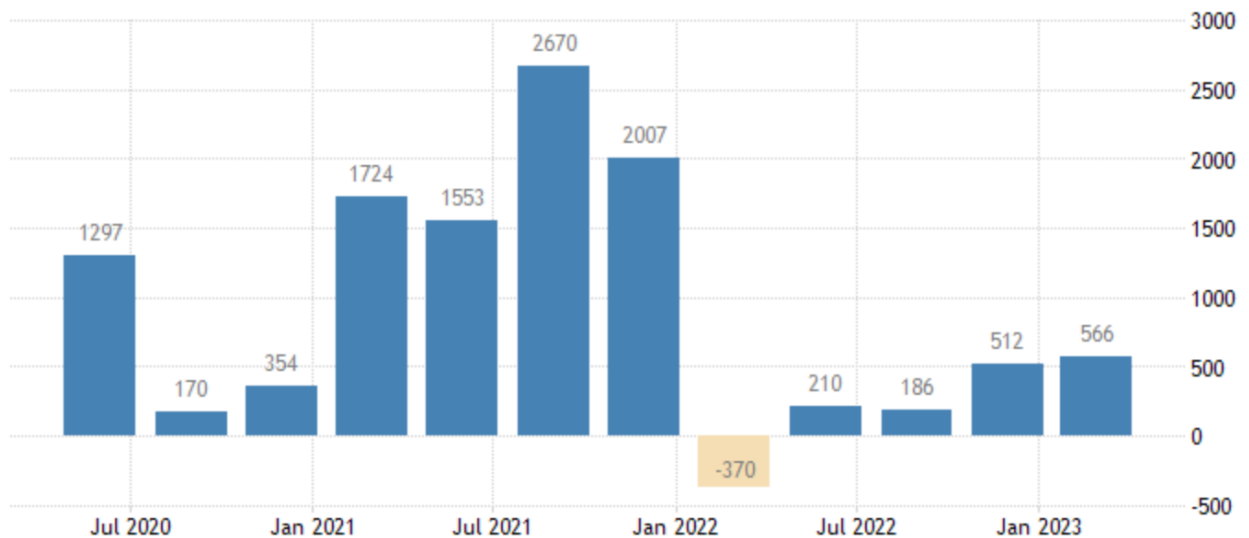

Рис. 2.5. Прямі іноземні інвестиції, Україна, USD млн.

Отже, пандемія та війна в Україні прискорили реструктуризацію глобальних ланцюжків створення вартості (GVC). Колись керовані прагненням до ефективності, багатонаціональні корпорації переоцінюють свій глобальний слід, щоб пристосуватися до нового неспокійного геополітичного клімату. Глобальні прямі іноземні інвестиції (ПІІ) значно відновилися у 2021 році, але перспективи на 2022 рік виявилися похмурими. Є три групи показників, які вказують на це. Перший набір стосується численних криз, з якими стикається світова економіка: продовольчої, паливної та фінансової кризи в поєднанні з гуманітарною кризою в Україні та деяких частинах Африки, а також кризою охорони здоров'я, спричиненою пандемією. Другий набір індикаторів стосується макроекономічних індикаторів – рекордно високий рівень боргу та інфляції, а також вищі процентні ставки; рекордно низькі темпи зростання валового внутрішнього продукту, торгівлі та валового нагромадження основного капіталу.

Висновки до розділу 2

Майже всі країни пропонують різні формати податкових пільг, подібні до офшорних. У 2023 році у світі налічується понад 200 загальноновизнаних держав і понад 100 невизнаних або частково визнаних. Влада більшості цих країн не забороняє створення офшорів або зон з низьким рівнем оподаткування, а, навпаки, заохочує такі ініціативи через економічну вигоду. Єдиного списку офшорних зон, територій та острівних країн на 2023 р. немає. Кожна юрисдикція самостійно визначає зони, де іноземні підприємці можуть відкрити бізнес і скористатися спеціальним режимом оподаткування. Чорні списки також є прерогативою кожної країни окремо або певних країн, наприклад ЄС. Офшорні зони, заборонені в одній країні, можуть бути внесені в білий список в іншій юрисдикції.

Український бізнес переходить в «офшорах» через наявність декількох мотивів, зокрема через приховування доходів компанії та ухилення від сплати податків. Інколи «офшор» допомагає зберегти ім'я справжнього власника бізнесу в тіні. Проте в цих «гаванях» деякі бізнеси просто шукають комфорту (зокрема, при операціях з іноземною валютою) та захисту від нестабільної економіки чи навіть від корпоративного рейдерства. У фокус дослідження варто врахувати бізнес Вінницької, Дніпропетровської, Львівської, Одеської та Харківської областей. Загалом там працює майже 300 тисяч підприємств. Частка «офшорів» серед різних регіонів України відрізняється, але несуттєво: 4,7% «офшорних» компаній від загальної кількості підприємств Одеської області; 2,4% у Дніпропетровській області; 2,3% у Вінницькій області; 2% у Харківській області; 1,9% у Львівській області.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ОФШОРНИХ ЗОН В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

3.1. Шляхи розвитку офшорних зон в сучасній світовій економіці

Перенесення транснаціональними компаніями частини своїх трудомістких і неекологічно чистих виробництв у вільні економічні зони, а потім в офшори з дешевою робочою силою і низькими соціальними стандартами призвело до неоднозначних наслідків у самих розвинутих економіках. Перш за все, це призвело до скорочення кількості робочих місць. Потім, на основі подальшого зростання виробництва в цих центрах, посилилася конкуренція з більш дорогими продуктами та послугами в розвинутих економіках, наприклад, у випадку зростання автомобільної промисловості в Китаї. Ринок середньотехнологічної, але водночас відносно трудомісткої готової продукції переміщується через вільні економічні зони та офшори, де знаходяться транзитні компанії, до країн, що розвиваються. Це є однією з причин подальшого посилення спротиву західних країн зростанню офшорних економік, оскільки зростаюча, неконтрольована поява якісно нових галузей, продуктів і послуг змінює баланс зовнішньоторговельних потоків, інвестицій і послуг на користь економік, що розвиваються. Деякий час західні уряди закривали на це очі. Все змінилося після важкої фінансової кризи 90-х – початку 2000-х років. Боротьба західних урядів зі своїми наслідками суттєво вплинула на стан державних фінансів. Співвідношення державного боргу до ВВП перевищувало можливі межі, що створювало загрози стійкості фінансової та економічної стабільності.

Громадська думка, як показали протести проти неплатників податків високотехнологічних компаній, таких як Google, Facebook, Microsoft та ряду інших, створила потужну базу для державної політики боротьби з офшорними компаніями. У період розквіту офшорного світу в другій половині 1980-х рр. Англо-американський капітал, представлений транснаціональними

корпораціями, все ще домінував на нинішньому світовому офшорному ринку, через офшорні центри вони економічно та фінансово поширювалися на країни, що розвиваються, і країни з перехідною економікою. Глибина форсованої лібералізації за допомогою трансфертних цін є значною, оскільки ТНК використовують офшорні зони як «стандарти», це одна з найважливіших функцій і причин розквіту останніх, саме в період стрімкого розвитку ТНК. Зростання ролі офшорного сектора стало важливою складовою глобалізації світової економіки. Експоненціальне зростання обороту офшорних операцій відображало глибокі структурні зрушення як у світовій економіці та фінансах, так і в окремих країнах. На основі ринку євродоларів, розробленого через офшорні банки, на початку 1960-х років почався випуск єврооблігацій, оборот яких незабаром перевищив запаси іноземної валюти в усьому світі.

Зростання обсягів операцій на ринку єврооблігацій та інших фінансових інструментів сприяло формуванню найбільших інвестиційних банків світу як основи наднаціональної фінансової системи, яка позбавлена територіальної прив'язки та забезпечує інкорпорацію офшорів у глобальні фінанси. Офшорні компанії стають частиною процесу фінансіалізації, який охопив не лише розвинені економіки, а й країни, що розвиваються, через транснаціональні банки та міжнародні фінансові ринки. Не лише інвестиції, зовнішня торгівля та інші звичайні операції, а й результати відмивання доходів від корупції, торгівлі наркотиками, работоргівлі та інших видів забороненої діяльності проходили через міжнародні інвестиційні банки, які не контролювалися національними регуляторами та мали офшори. Це яскраво показала резонансна справа з найбільшим у світі інвестиційним банком HSBC. Англійський банк, звинувачений у використанні фінансової схеми для відмивання грошей, фінансування тероризму та транспортування наркотиків, був оштрафований на 1 мільярд доларів із прибутку в 22 мільярди доларів.

Протидія витоку грошей. Все частіше на міжнародній арені з'являються різноманітні організації, які дотримуються принципів протидії витоку грошей та відмиванню грошей. Дані організації оголошують полювання на клієнтів

юрисдикцій податкових гаваней. Наприклад, кілька років тому було опубліковано обширну базу даних, яка містить інформацію про понад сотні тисяч трастів і компаній податкових гаваней. Було привернуто значну увагу громадськості, оскільки було розкрито світові взаємини заможних людей планети: чиновників, державних службовців і відомих політиків. Пізніше було опубліковано базу даних одного з офшорних банків Джерсі. Йшлося про імена 20 тисяч клієнтів банку. Таким чином, опір юрисдикціям податкових гаваней набирає обертів і посилюється в усіх напрямках. Але досі ніхто офіційно не заявляв про заборону функціонування офшорних зон для оптимізації бази оподаткування.

Деофшоризація економіки. У частині деофшоризації регуляторний інструмент, який використовують країни, завжди був спрямований на максимальне зниження податкового навантаження та засекречення інформації про бізнес. Причини такого ставлення можна шукати в новітній історії. Податкові гавані використовувалися як інструмент захисту фінансових активів, а податкові пільги були приємним доповненням. Незважаючи на всі заходи, вжиті урядами, податкові зони та компанії залишаються частиною будь-якої економіки. Мільярди доларів США щорічно переводяться в різні офшорні юрисдикції. Серед найпопулярніших податкових гаваней – Швейцарія, Кіпр, Великобританія та Нідерланди.

Тим не менш, країни не чекають спокійно, а вживають різноманітних превентивних заходів, серед яких можна виділити прийняття законодавчих актів, які регулюють національну контрактну систему. Цей закон ставить певні обмеження. Наприклад, компанії з податкових гаваней не мають права брати участь у державних закупівлях. Навіть розкриття всієї інформації про кінцевих бенефіціарів компанії не буде гарантією отримання держзамовлення. Про масштаби деофшоризації можна сперечатися нескінченно, а превентивні заходи можуть бути різними: від явного стимулювання до найсуворішого контролю над платниками податків. Але все ж, щоб бізнес не прагнув до офшорних юрисдикцій, треба розуміти, що вдома набагато краще. Виведення фінансових

активів у податковій гавані має стати дорогим і безглуздим для підприємців. Тільки тоді можна сподіватися зберегти фінансові активи. На жаль, країни сьогодні неспроможні забезпечити такі умови для бізнесу, тому бізнесу все ще пропонують батоги замість моркви.

Звісно, той час, коли офшорні юрисдикції залучали виключно підприємців, давно минули. Але юрисдикції податкових гаваней не стоять на місці. Сучасна економіка змушує офшорні юрисдикції змінюватися та адаптуватися до існуючих стандартів. Багато зон податкових гаваней змушені піддатися тиску світових лідерів і тепер широко впроваджують вимоги щодо прозорості бізнес-схем. Крім самих юрисдикцій податкових гаваней, банківські установи, які працюють у податкових гаванях, також піддаються тиску з боку держави та підлягають відносно високому оподаткуванню. Не секрет, що офшорні банки є основним елементом побудови схем податкових гаваней.

В цілому, система офшорних юрисдикцій відповідає загальним законам маркетингу. Точніше, закони, які діють на спільному ринку, тут теж застосовуються. А саме, чим більші витрати на виробництво, тим вища вартість наданих послуг. Відповідно, підвищення вимог до юрисдикцій податкових гаваней впливає на пропорційне підвищення вимог до іноземного бізнесу, який зареєстрований у юрисдикції. Наприклад, сьогодні для реєстрації офшорної компанії недостатньо подати лише паспорт, як це було десять років тому. Сьогодні потрібно надати величезний пакет документів, який включає рекомендаційні листи банківських установ, документи, що підтверджують фактичне місце проживання, детальний бізнес-план, інформацію про кінцевих бенефіціарів, засновників, акціонерів, власники компанії тощо.

Намагаючись зберегти ділову репутацію на міжнародній арені, регулятори зон податкових гаваней керуються принципом – знай свого клієнта. В результаті іноземні підприємці змушені не тільки збирати необхідні документи, але й займатися їх перекладом, сертифікацією та легалізацією. Якщо є потреба створити ефективну схему податкових гаваней, то потрібно багато працювати. Щоб створити дійсно дієву та ефективну схему з

відповідною корпоративною структурою, доведеться створити не одну офшорну компанію. Зрештою, потрібен корпоративний рахунок в іноземному банку, відкриття якого також вимагає відповідального підходу. Сучасні банківські установи також дбають про свою репутацію та насторожено ставляться до податкових гаваней. Перш за все, необхідно визначитися з банківською установою, а якщо бути точніше, то дізнатися перелік послуг, що надаються, і актуальні тарифи.

Якщо компанія розглядає питання про те, щоб підрядник або фірма вивели свій бізнес в офшор, перед прийняттям рішення слід розглянути оцінку потенційно проблемних питань. Ось п'ять загальних проблем, які викликають проблеми для багатьох компаній, які працюють з офшорами:

Спілкування. Для більшості країн, де розташовані офшорні центри розробки, англійська не є основною мовою. Мовний бар'єр може бути проблематичним, особливо для проектів, які потребують регулярного спілкування та високого рівня деталізації.

Різниця в часі. Робота з підрядником в офшорній зоні, де існує значна різниця в часових поясах, може ускладнити спілкування електронною поштою, а телефонне – майже неможливо. Якщо важлива регулярна постійна комунікація між наземними та офшорними членами команди, доцільно співпрацювати з офшорною командою, яка знаходиться в межах часового поясу.

Відмінності в бізнес-практиці. Розробники в офшорному центрі розробки можуть мати зовсім інший погляд на стандартні бізнес-операції через бізнес-культуру країни. Це може призвести до різних припущень щодо того, як потрібно керувати проектом, що може викликати плутанину та розчарування.

Високий рівень плинності кадрів. У багатьох країнах, де розташовані офшорні центри існує плинність кадрів (до 50%). Висока плинність кадрів призводить до втрати знань і досвіду проекту. Це може вплинути на ефективність, швидкість і якість проекту.

Низька якість кодування. Деякі офшорні локації можуть відставати в інформаційних технологіях і методах, необхідних для поточного проекту. Погане кодування може призвести до невтішного кінцевого продукту, що призведе до втрати часу.

Коли справа доходить до аутсорсингу розробки певного продукту на замовлення в офшорних місцях, зниження вартості може здатися головною перевагою. У довгостроковій перспективі особливо важливо розглянути різноманітні варіанти аутсорсингу, перш ніж зупинитися на одному. Знайти аутсорсингового партнера, який знаходиться в тому самому часовому поясі та має високий рівень вільного володіння англійською, може бути важливо, особливо якщо компанія працює в гнучкому середовищі. Також корисно дізнатися про утримання співробітників і технічну підготовку, щоб переконатися, що якість отриманого продукту відповідає стандартам і очікуванням. Якщо не розглядався аутсорсинг на прибережній території, це може бути розумним рішенням для компанії. Модель поєднує в собі низьку вартість офшорного аутсорсингу з часовим поясом і мовними перевагами наземних компаній.

Таким чином, офшорний сектор в його сучасному вигляді з'явився в результаті зняття внутрішніх протиріч у розвитку провідних західних країн на світових ринках капіталу. Це було пов'язано з виходом на новий рівень інтернаціоналізації, який забезпечив адаптацію західних економік до нових умов і вимог. Водночас це дозволило нівелювати ті внутрішні накопичені проблеми, які несли в собі руйнівні ризики стабільності існуючих національних економічних і соціальних систем. У цій якості офшорний сектор є комплексним результатом конкуренції окремих країн та їхніх компаній за домінування у світовій економіці через офшорні юрисдикції, а з іншого боку, це проекція внутрішнього економічного, правового, фінансового та культурного статусу окремих країн щодо організації системи міжнародних фінансово-економічних відносин.

3.2. Напрями трансформації українського бізнесу в системі офшорних зон

Незабаром весь світ почне жити у новій податковій реальності, де не буде місця ухиленню від сплати податків через офшорні юрисдикції. Україна тут не є винятком. Виконуючи міжнародні зобов'язання, країна почала імплементувати план ББР8, який робить використання офшорів недоцільним. Відповідно, податкове навантаження на український бізнес зростає. В Україні бізнес все активніше використовує для вирішення своїх завдань інституції спільного інвестування. Ця тенденція підтверджується і в офіційній звітності. За даними Української асоціації інвестиційного бізнесу (УАІБ), спостерігається стійкий попит на венчурні корпоративні інвестиційні фонди (КІФ). Більшість інвестиційних фондів є корпоративними. Корпоративні інвестиційні фонди не новинка для України, вони набули широкого застосування. Останнім часом специфіка і можливості КІФ все більше застосовуються різними видами бізнесу, оскільки є універсальним інструментом для побудови оптимальної структури бізнесу. На ринок виходить дедалі більше професійних компаній з управління активами (КУА), які забезпечують створення та функціонування КІФ. Вони надають власникам бізнесу інструменти для структурування бізнес-активів та розміщення інвестицій, послуг податкового планування та юридичний супровід.

Сьогодні корпоративні інвестиційні фонди дозволяють вирішувати багато важливих для бізнесу питань, не вдаючись до використання офшорів. Фонди дають змогу абсолютно легально оптимізувати податкове навантаження на бізнес. Усі виплати, що здійснюються на користь інвестиційного фонду, зменшують оподатковуваний дохід операційної компанії без обмежень, які, наприклад, існують щодо фінансового результату від операцій з компаніями-нерезидентами, розміщеними в офшорах або юрисдикціях з низьким оподаткуванням. Робота корпоративних інвестиційних фондів мало обмежена як з погляду активів, якими може володіти фонд, і з погляду джерел його

доходів, що робить фонди універсальним інструментом у руках власника бізнесу.

Податком оподатковується лише виведений капітал. Акціонер КІФ платить з отриманих дивідендів 9% ПДФО та 1,5% ЗС. Акціонер КІФ отримує легальне походження коштів, персоніфікований дохід та можливість реінвестувати кошти без втрат. Якщо акціонером виступає юридична особа то податок з дивідендів може становити 18% за фінрезультатом наприкінці року (дивіденди включаються до доходу). Інвестиційні фонди України мають унікальні податкові преференції. Податковим кодексом України визначено звільнення від оподаткування будь-яких доходів від операцій з активами фонду. Дохід інвестиційного фонду не включається до складу оподатковуваного доходу, адже оподатковуються розподілені дивіденди.

Отже, епоха офшорів закінчується – розвинені держави об'єднали зусилля, щоб позбавитись цього. В цілому, офшори були популярні з багатьох причин. Зокрема, можливість уникати оподаткування та звітності, а також приховувати реальних власників бізнесу. За оцінками Організації економічного співробітництва та розвитку, схеми уникнення податків з використанням країн з низьким або нульовим оподаткуванням призводить до того, що країни-учасниці ОЕСР та G20 щорічно втрачають від \$100 до \$240 млрд. Природно, що з таким станом речей миритися ніхто не хоче. В результаті було розроблено план BEPS – глобальний проект боротьби з виведенням грошей в офшори. Цей план включає 15 заходів, з яких 4 є обов'язковими для країн-учасників проекту. Обов'язкові заходи плану BEPS включають:

1. Загальна протидія «несумлінній податковій практиці», враховуючи питання прозорості та реального економічного змісту підприємств.

2. Запобігання зловживанням положеннями договорів про усунення подвійного оподаткування.

3. Оптимізація вимог щодо документування трансфертного ціноутворення та «посторової звітності».

4. Розробка та підвищення ефективності механізмів вирішення спорів між країнами з податкових питань.

Але й цим справа не обмежується. Країни активізують обмін податковою інформацією: інформацією про компанії, рахунки та транзакції податкових резидентів. Більш того, впроваджуються закони про контрольовані іноземні компанії, які змушують резидентів платити податки з доходів іноземних компаній, що їм належать, без розподілу прибутку. Приймаються закони про трансфертне ціноутворення. Важливим елементом протидії офшорним схемам є і банки, які створюють відчутні перешкоди щодо таких операцій. Банківська таємниця сьогодні фактично відсутня. Рахунки компаній, які не ведуть реальну господарську діяльність, не мають офісу, не ведуть фінансову звітність, не сплачують податки або розкривають реального бенефіціара, закриваються.

Як результат, для українського бізнесу, варто виокремити причини, які спонукають позбутися офшорних компаній:

1. Відсутні офіційні доходи (власник бізнесу немає доказів легального походження капіталу).

2. Все відкрито (банківська таємниця перестала існувати, інформація про бенефіціарів стає відкритою).

3. Compliance (банківські рахунки закриваються, платежі ускладнюються).

4. Substance (потрібне підтвердження реальної присутності, офісу, співробітників, звітності).

5. План BEPS (податки мають сплачуватись у тій країні, де розміщено бізнес).

6. Закон про КВК (обов'язковість сплати податків з доходів іноземних компаній).

7. Автоматичний обмін інформацією CRS (інформацією про рахунки та операції за кордоном).

Україна не стоїть осторонь глобальних процесів. Звичайно, поширеною практикою сьогодні все ще залишається трансфер активів в офшори, коли в ланцюгу між українським підприємством та реальним власником вбудовуються компанії із «солідної» юрисдикції, часто Кіпру. Це робилося в основному через вигідні умови репатріації доходів. В результаті, зосереджені в офшорах активи та доходи не декларувалися та не оподатковувалися. На перший погляд, офшори – приваблива можливість для власників бізнесу. Але, як бачимо, є нюанси. Для України виведені в офшори активи та доходи залишаються нелегальними, оскільки не мають підтверджених джерел. До того ж, доходи залишаються знеособленими, не персоніфікованими. І з кожним роком це створюватиме для власників бізнесу дедалі більше проблем. Вихід – деофшоризація економіки, створення легальної структури власності та використання цивілізованих механізмів інвестування. Також до важливих вимог варто віднести дружбу з фінмоніторингом та політику спрямовану на розкриття бенефіціарів.

Рис. 3.1. Напрями деофшоризації економіки України

Важливим є створення власниками бізнесу персонального корпоративного інвестиційного фонду – холдингу для своїх активів, що, безумовно, дозволяє відмовитися від використання компаній нерезидентів. Під терміном «деофшоризація» прийнято розуміти процес, що складається з комплексу заходів, які проводяться державною законодавчою, інформаційною та правоохоронною сферами для зменшення або ліквідації резидентів під виглядом іноземних осіб або з використанням іноземної правової конституції, які беруть участь у народногосподарському обороті, і переслідує передусім протиправну чи нечесну мету. Глобальна деофшоризація викликала величезний скандал у громадськості та поставила під загрозу конфіденційність офшорних компаній. Журналісти ніколи раніше не працювали з таким величезним обсягом витоку даних. Дослідження показали рідкісний приклад того, як глобальна індустрія разом з юридичними фірмами та різними компаніями та найбільшими світовими банками таємно управляє активами багатих і відомих людей у всьому світі. Це був глобальний діловий світ, який міг існувати лише в тіні, прихований від усіх поглядів. Усі види бізнесу прагнули захистити свої компанії від ворогів і рейдерства; хтось для збереження приватності або для оптимізації оподаткування, хтось створював спільне підприємство з іноземним партнером або займався благодійністю, але більшість послуг з реєстрації офшорних компаній надають ті, хто просто хоче уникнути оподаткування і таким чином заощадити на податках.

Звичайно, багато урядів під впливом громадськості відреагували на це. При цьому, деофшоризація – єдиний спосіб боротьби з мінімізацією оподаткування. Зараз ведеться жорстка боротьба з офшорами та посилення правил реєстрації та подачі документів до податкових органів. Необхідно, щоб запрацював автоматичний обмін інформацією відповідно до прийнятих загальних стандартів, що дозволить фінансовим установам збирати інформацію про податковий статус Компанії та бенефіціарів усіх своїх клієнтів, а також вимога про надання звітності в податкові органи і для транснаціональних компаній. Для бізнесменів використання офшорних компаній розробить нові

критерії, які будуть оцінюватися за статусом резидента, і майже не буде використовуватися торгівля. Підприємці мають час підготувати свої корпоративні структури до автоматичної біржі. В майбутньому це буде вимагатись від звітних компаній з юрисдикцій, які не хвилюються щодо розголошення своєї інформації і легко зможуть підтвердити свій податковий статус. Незважаючи на те, що зловмисників досить складно притягнути до відповідальності, повністю ліквідувати або заборонити офшори мало ймовірно, та й чи потрібно це, розумніше створити такі умови ведення бізнесу, за яких у резидента не буде бажання виводити активи і вони не будуть боятися зберігати свою власність на батьківщині.

Отже, глобальна деофшоризація вимагає від міжнародного бізнесу рівноправного здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Це забезпечить чесні та відкриті правила гри, за якими кожна компанія розвиватиме свою зовнішньоекономічну діяльність. Зникнення офшорів сприятиме рівномірному розподілу податків та інвестицій між країнами. Це буде вигідно як для світової економіки в цілому, так і для економіки кожної держави окремо. В умовах глобальної деофшоризації капітал буде рухатися між країнами на однакових умовах. Це забезпечить рух капіталу без надання переваги країнам із більш привабливими умовами оподаткування. В цій ситуації, світовий бізнес обиратиме інші умови при виборі юрисдикції для здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Зваживши всі переваги та недоліки глобальної деофшоризації, вона позитивно вплине на зовнішньоекономічну діяльність. Створення однакових і справедливих економічних умов допоможе залучити інвестиції в країну, незалежно від того, чи мають вони пільговий податковий режим чи ні. Сьогодні світова спільнота рухається до забезпечення рівномірного надходження капіталу у світову економіку, що створить реальні передумови для розвитку зовнішньоекономічних зв'язків. Світовий бізнес матиме більше можливостей вибору юрисдикції своєї зовнішньоекономічної діяльності.

Висновки до розділу 3

Глобальна деофшоризація вимагає від міжнародного бізнесу рівноправного здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Це забезпечить чесні та відкриті правила, за якими компанії розвиватимуть свою зовнішньоекономічну діяльність. Зникнення офшорів сприятиме рівномірному розподілу податків та інвестицій між країнами. Це буде вигідно як для світової економіки, так і для економіки кожної держави окремо. В умовах глобальної деофшоризації капітал буде рухатися між країнами на однакових умовах. Це забезпечить рух капіталу без надання переваги країнам із більш привабливими умовами оподаткування. В цій ситуації, світовий бізнес обиратиме інші умови при виборі юрисдикції для здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Зваживши всі переваги та недоліки глобальної деофшоризації, вона позитивно вплине на зовнішньоекономічну діяльність.

До напрямів деофшоризації економіки України варто віднести наступні. По-перше, це правила про оподаткування контрольованих іноземних компаній. Це означає, що резиденти України мають сплачувати в Україні податок із нерозподіленого прибутку іноземних компаній, які їм належать або контролюються. По-друге, визнання іноземних компаній резидентами України. Іноземні компанії, управління над якими здійснюється з України, будуть визнаватися податковими резидентами нашої держави. Такі компанії будуть зобов'язані ставати на облік в податкових органах і сплачувати податки. По-третє, обмеження витрат за фінансовими операціями із пов'язаними особами. По-четверте, запобігання зловживанням у зв'язку із застосуванням договорів про усунення подвійного оподаткування. По-п'яте, запобігання уникненню статусу постійного представництва. По-шосте, запровадження звітності для міжнародних груп компаній. По-сьоме, приєднання до механізму автоматичного обміну податковою інформацією. По-восьме, посилення правил трансфертного ціноутворення, запровадження спеціальних правил для транскордонної електронної комерції.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі запропоновано нове вирішення проблеми офшорних зон в системі міжнародних економічних відносин. Це дало можливість не тільки сформулювати висновки щодо шляхів розвитку офшорних зон в сучасній світовій економіці, але й окреслити ключові напрями трансформації українського бізнесу в системі офшорних зон.

1. Офшорами, як правило, є острівні країни, де організації створюють корпорації, інвестиції та депозити. Компанії та приватні особи (зазвичай ті, хто має високу чисту вартість) можуть переїхати в офшори для більш сприятливих умов, включаючи ухилення від сплати податків, послаблення правил або захист активів. Хоча офшорні установи також можуть використовуватися в незаконних цілях, вони не вважаються незаконними. Офшорна торгівля передбачає відкриття та ведення брокерського або торгового рахунку в офшорній інвестиційній компанії. Ці рахунки зазвичай відкриваються на ім'я холдингової компанії, а не фізичної особи. Торгівля таким чином надає інвесторам сприятливий режим оподаткування, що повертає їм більше грошей. Перехід в офшори зазвичай призначений лише для корпорацій або людей із високим капіталом.

2. Офшорна компанія виступає посередником між компанією-виробником і клієнтом. Купує товар у виробника за дуже невелику ціну (близьку до ціни виробництва) і продає їх клієнту за ринковою ціною, при цьому товар доставляється безпосередньо від компанії-виробника клієнту, а проходження товару через офшорну компанію є лише теоретичним, здійснюється за документами. Звичайно, найчастіше власник офшорної компанії є також власником компанії-виробника. Таким чином офшорна компанія (розташована в податковій гавані) приносить значний прибуток, який не підлягає оподаткуванню, тоді як компанія-виробник, зареєстрована в «податковому пеклі», приносить низький прибуток або взагалі не приносить прибутку.

3. Майже всі країни пропонують різні формати податкових пільг, подібні до офшорних. У 2023 році у світі налічується понад 200 загальноновизнаних

держав і понад 100 невизнаних або частково визнаних. Влада більшості цих країн не забороняє створення офшорів або зон з низьким рівнем оподаткування, а, навпаки, заохочує такі ініціативи через економічну вигоду. Єдиного списку офшорних зон, територій та острівних країн на 2023 р. немає. Кожна юрисдикція самостійно визначає зони, де іноземні підприємці можуть відкрити бізнес і скористатися спеціальним режимом оподаткування. Чорні списки також є прерогативою кожної країни окремо або певних країн, наприклад ЄС. Офшорні зони, заборонені в одній країні, можуть бути внесені в білий список в іншій юрисдикції.

4. Український бізнес переходить в «офшорах» через наявність декількох мотивів, зокрема через приховування доходів компанії та ухилення від сплати податків. Інколи «офшор» допомагає зберегти ім'я справжнього власника бізнесу в тіні. Проте в цих «гаванях» деякі бізнеси просто шукають комфорту (зокрема, при операціях з іноземною валютою) та захисту від нестабільної економіки чи навіть від корпоративного рейдерства. У фокус дослідження варто врахувати бізнес Вінницької, Дніпропетровської, Львівської, Одеської та Харківської областей. Загалом там працює майже 300 тисяч підприємств. Частка «офшорів» серед різних регіонів України відрізняється, але несуттєво: 4,7% «офшорних» компаній від загальної кількості підприємств Одеської області; 2,4% у Дніпропетровській області; 2,3% у Вінницькій області; 2% у Харківській області; 1,9% у Львівській області.

5. Глобальна деофшоризація вимагає від міжнародного бізнесу рівноправного здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Це забезпечить чесні та відкриті правила, за якими компанії розвиватимуть свою зовнішньоекономічну діяльність. Зникнення офшорів сприятиме рівномірному розподілу податків та інвестицій між країнами. Це буде вигідно як для світової економіки, так і для економіки кожної держави окремо. В умовах глобальної деофшоризації капітал буде рухатися між країнами на однакових умовах. Це забезпечить рух капіталу без надання переваги країнам із більш привабливими умовами оподаткування. В цій ситуації, світовий бізнес обиратиме інші умови

при виборі юрисдикції для здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Зваживши всі переваги та недоліки глобальної деофшоризації, вона позитивно вплине на зовнішньоекономічну діяльність.

6. До напрямів деофшоризації економіки України варто віднести наступні. По-перше, це правила про оподаткування контрольованих іноземних компаній. Це означає, що резиденти України мають сплачувати в Україні податок із нерозподіленого прибутку іноземних компаній, які їм належать або контролюються. По-друге, визнання іноземних компаній резидентами України. Іноземні компанії, управління над якими здійснюється з України, будуть визнаватися податковими резидентами нашої держави. Такі компанії будуть зобов'язані ставати на облік в податкових органах і сплачувати податки. По-третє, обмеження витрат за фінансовими операціями із пов'язаними особами. По-четверте, запобігання зловживанням у зв'язку із застосуванням договорів про усунення подвійного оподаткування. По-п'яте, запобігання уникненню статусу постійного представництва. По-шосте, запровадження звітності для міжнародних груп компаній. По-сьоме, приєднання до механізму автоматичного обміну податковою інформацією. По-восьме, посилення правил трансфертного ціноутворення, запровадження спеціальних правил для транскордонної електронної комерції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анацька І.Ю. Сучасний стан та проблеми розвитку малого бізнесу в Україні / І.Ю Анацька [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/VISNIK_44_60.
2. Бех Н. Особливості розвитку та функціонування малого і середнього бізнесу в Україні / Н. Бех // Галицький економічний вісник. - 2010. - № 1 (26). - С. 16-18.
3. Божкова В.В. Стратегічне планування маркетингових комунікацій інноваційної продукції промислових підприємств : монографія / В.В. Божкова. Суми : СумДУ, 2010. - 305 с.
4. Войнаренко С. М. Комунікативна політика підприємств в сучасних умовах / С. М. Войнаренко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. № 6. Т. 2. С. 51–54.
5. Державна служба статистики [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
6. Кавецький В. В. Економічне обґрунтування інноваційних рішень : навчальний посібник / В. В. Кавецький, І. В. Причепя, Л. О. Нікіфорова – Вінниця : ВНТУ, 2015. 136 с.
7. Кузик О. В. Стратегічне управління маркетинговими комунікаціями на сучасних підприємствах / О. В. Кузик // Стратегія економічного розвитку України. 2014. № 34. С. 130–135.
8. Лук'янець Т.І. Маркетингова політика комунікацій : навч. посіб. / Т.І. Лук'янець. 2-ге вид., доп. і переробл. К. : КНЕУ, 2003. 524 с.
9. Ратушняк О. Г. Аналіз інноваційної активності промислових підприємств України / О. Г. Ратушняк, О. Г. Лялюк // Вісник ХНУ. Серія “Економічні науки”. 2015. № 2, т. 1. С. 132–135.
10. Сохацька О. М., Полікевич Н. І. Регіональні перетворення у світовому та українському вимірах : [кол. моногр.] / / за наук. ред. д.е.н., проф. А. І. Крисоватого, д.е.н., проф. Є. В. Савельєва. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. С. 158–170.

11. Шкляєва Г. О. Інтерактивні маркетингові комунікації у менеджменті підприємства / Г.О. Шкляєва // Економічний нобелівський вісник. 2014. № 1 (7). С. 509–515.
12. Шпак Н.О. Основи комунікаційного менеджменту промислових підприємств : монографія / Н.О. Шпак. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2011. 328 с.
13. Ajmal, M.M. and Koskinen, K.U. “Knowledge transfer in project-based organizations: an organizational culture perspective”, *Project Management Journal*, 2008, Vol. 39 No. 1, pp. 7-15.
14. Alam, I. and Perry, C. A customer-oriented new service development process, *Journal of Services Marketing*, 2002, Vol. 16 No. 6, pp. 515-534.
15. Andriopoulos, C., Gotsi, M., Lewis, M.W. and Ingram, A.E. Turning the Sword: how NPD teams cope with front-end tensions, *Journal of Product Innovation Management*, 2018, Vol. 35 No. 3, pp. 427-445.
16. Avlonitis, G.J., Papastathopoulou, P.G. and Gounaris, S.P. An empirically-based typology of product innovativeness for new financial services: success and failure scenarios, *Journal of Product Innovation Management*, 2001, Vol. 18 No. 5, pp. 324-342.
17. Balaji, M.S., Roy, S.K. and Quazi, A. Customers' emotion regulation strategies in service failure encounters, *European Journal of Marketing*, 2017, Vol. 51 Nos 5-6, pp. 960-982.
18. Baldwin, R., & Wyplosz, C. The economics of European integration. *McGraw-Hill Education*. 2018.
19. Biemans, W.G., Griffin, A. and Moenaert, R.K. New service development: how the field developed, its current status and recommendations for moving the field forward, *Journal of Product Innovation Management*, 2016, Vol. 33 No. 4, pp. 382-397.
20. Bjorvatn, T. and Wald, A. Project complexity and team-level absorptive capacity as drivers of project management performance, *International Journal of Project Management*, 2018, Vol. 36 No. 6, pp. 876-888.

21. Carbonell, P. and Rodriguez Escudero, A.I. The negative effect of team's prior experience and technological turbulence on new service development projects with customer involvement, *European Journal of Marketing*, 2015, Vol. 49 Nos 3-4, pp. 278-301.
22. Cheng, C.C., Chen, J.S. and Tai Tsou, H. Market-creating service innovation: verification and its associations with new service development and customer involvement, *Journal of Services Marketing*, 2012, Vol. 26 No. 6, pp. 444-457.
23. Choi, J. J., & Fisman, R. Contracts, cross-ownership, and corporate governance in regulated industries. *Journal of Financial Economics*, 2019. 134(3), 559-581.
24. Dabholkar, P.A. and Spaid, B.I. Service failure and recovery in using technology-based self-service: effects on user attributions and satisfaction, *The Service Industries Journal*, 2012, Vol. 32 No. 9, pp. 1415-1432.
25. Delimatsis, P. EU law, the WTO, and the rise of the offshore regulatory complex: A triangle of regulatory interplay or a Bermuda love triangle? *World Trade Review*, 2018. 17(2), 199-228.
26. Dimitriadis, S. and Stevens, E. Integrated customer relationship management for service activities: an internal/external gap model, *Managing Service Quality: An International Journal*, 2008, Vol. 18 No. 5, pp. 496-511.
27. Duong, D.H. and Swierczek, F.W. The impact of top management team and organizational culture on product/service and process innovation in Vietnamese banks, *Journal of Applied Finance and Banking*, 2019, Vol. 9 No. 2, pp. 55-68.
28. Edvardsson, B., Kristensson, P., Magnusson, P. and Sundström, E. Customer integration in service development and innovation – methods and a new framework, *Technovation*, 2012, Vol. 32 Nos 7-8, pp. 419-429.
29. Famiyeh, S., Asante-Darko, D. and Kwarteng, A. Service quality, customer satisfaction, and loyalty in the banking sector: the moderating role of organizational culture, *International Journal of Quality and Reliability Management*, 2018, Vol. 35 No. 8, pp. 1546-1567.
30. Galtung, F. Political challenges of the global financial offshore nexus. *Crime, Law and Social Change*, 2018. 69(3), 257-270.

31. Gebauer, H., Krempl, R., Fleisch, E. and Friedli, T. Innovation of product-related services, *Managing Service Quality: An International Journal*, 2008, Vol. 18 No. 4, pp. 387-404.
32. Gravelle, J. G. Tax havens: International tax avoidance and evasion. *Congressional Research Service*. 2019.
33. Harun, A., Rokonzaman, M., Prybutok, G. and Prybutok, V.R. How to influence consumer mindset: a perspective from service recovery, *Journal of Retailing and Consumer Services*, 2018, Vol. 42, pp. 65-77.
34. Hines, J. R. How big is the worldwide corporate tax avoidance? In *Taxing the Rich: A History of Fiscal Fairness in the United States and Europe* (pp. 271-306). Princeton University Press. 2018.
35. Jaw, C., Lo, J. and Lin, Y. The determinants of new service development: service characteristics, market orientation, and actualizing innovation effort, *Technovation*, 2010, Vol. 30 No. 4, pp. 265-277.
36. Kindström, D. and Kowalkowski, C. Development of industrial service offerings: a process framework, *Journal of Service Management*, 2009, Vol. 20 No. 2, pp. 156-72.
37. Kowalkowski, C. Service offerings, *Journal of Service Management*, 2015, Vol. 8 No. 1, pp. 122-131.
38. Kuester, S., Schuhmacher, M.C., Gast, B. and Worgul, A. (2013), "Sectoral heterogeneity in new service development: an exploratory study of service types and success factors", *Journal of Product Innovation Management*, Vol. 30 No. 3, pp. 533-544.
39. Kuo, T. and Tsai, G.Y. The effects of employee perceived organisational culture on performance: the moderating effects of management maturity, *Total Quality Management and Business Excellence*, 2019, Vol. 30 Nos 3-4, pp. 267-283.
40. Liu, C.H., Chang, A.Y.P., Horng, J.S., Chou, S.F. and Huang, Y.C. Co-competition, learning, and business strategy for new service development, *The Service Industries Journal*, 2020, Vol. 40 Nos 7-8, pp. 585-609.

41. MacKenzie, D., & Millo, Y. Offshore and out of sight: Financial institutions, tax havens, and the offshore world. *British Journal of Sociology*, 2018. 69(1), 3-21.
42. Martinez, V., Neely, A., Velu, C., Leinster-Evans, S. and Bisessar, D. Exploring the journey to services, *Handbook of Service Science*, Springer, Cham, 2019, Vol. 2, pp. 377-407.
43. Menor, L. and Roth, A.V. New service development competence and performance: an empirical investigation in retail banking, *Production and Operations Management*, 2008, Vol. 17 No. 3, pp. 267-284.
44. Palan, R., Murphy, R., & Chavagneux, C. (Eds.). Tax havens: How globalization really works. *Cornell University Press*. 2018.
45. Paswan, A., D'Souza, D. and Zolfagharian, M. Toward a contextually anchored service innovation typology, *Decision Sciences*, 2009, Vol. 40 No. 3, pp. 513-540.
46. Pellathy, D.A., Mollenkopf, D.A., Stank, T.P. and Autry, C.W. Cross-Functional integration: concept clarification and scale development, *Journal of Business Logistics*, 2019, Vol. 40 No. 2, pp. 81-104.
47. Pivec, M. and Maček, A. Employment background influence on social media usage in the field of European project management and communication, *Journal of Business Research*, 2019, Vol. 94, pp. 280-289.
48. Shaxson, N. The finance curse: How global finance is making us all poorer. *Grove Press*. 2018.
49. Sicotte, H., De Serres, A., Delerue, H. and Ménard, V. Open creative workspaces impacts for new product development team creativity and effectiveness, *Journal of Corporate Real Estate*, 2019, Vol. 21 No. 4, pp. 290-306.
50. Stähle, M., Ahola, T. and Martinsuo, M. Cross-functional integration for managing customer information flows in a project-based firm, *International Journal of Project Management*, 2019, Vol. 37 No. 1, pp. 145-160.
51. Storey, C. and Hull, F.M. Service development success: a contingent approach by knowledge strategy, *Journal of Service Management*, 2010, Vol. 21 No. 2, pp. 140-161.

52. Storey, C., Cankurtaran, P., Papastathopoulou, P. and Hultink, E.J. Success factors for service innovation: a meta-analysis, *Journal of Product Innovation Management*, 2016, Vol. 33 No. 5, pp. 527-548.
53. Trischler, J., Kristensson, P. and Scott, D. Team diversity and its management in a co-design team, *Journal of Service Management*, 2018, Vol. 29 No. 1, pp. 120-145.
54. Valtakoski, A., Reynoso, J., Maranto, D., Edvardsson, B. and Maravillo Cabrera, E. Cross-country differences in new service development: the moderating effects of national culture, *Journal of Service Management*, 2019, Vol. 30 No. 2, pp. 186-208.
55. Wirtz, J., Heracleous, L. and Pangarkar, N. Managing human resources for service excellence and cost effectiveness at Singapore Airlines, *Managing Service Quality: An International Journal*, 2008, Vol. 18 No. 1, pp. 4-19.
56. Witell, L., Gustafsson, A. and Johnson, M.D. The effect of customer information during new product development on profits from goods and services, *European Journal of Marketing*, 2014, Vol. 48 Nos 9–10, pp. 1709-1730.

ДОДАТКИ

Додаток А

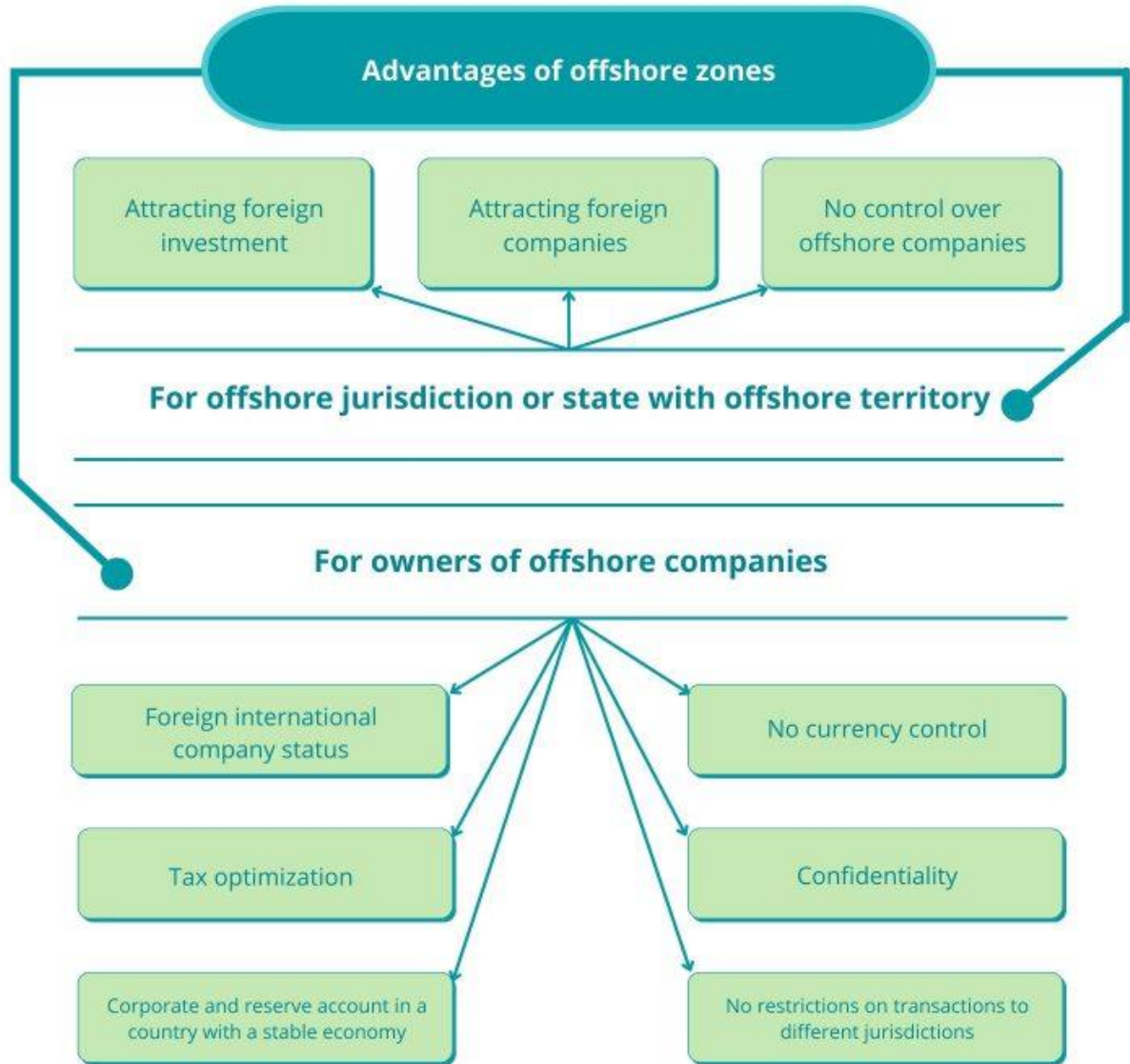

Рис. А1. Переваги офшорних зон

НАЙБІЛЬШІ ФІНАНСОВІ ОФШОРИ СВІТУ

«НОВИЙ СВІТ»

Американські Віргінські остр. (США)
 Ангілья
 Антигуа
 Аруба
 Багамські острови
 Барбадос
 Беліз
 Бермуди
 Британські Віргінські остр.
 Кайманові остр.
 Коста-Ріка
 Домініка
 Гренада
 Монтана (США)
 Монтсеррат (В-Британія)
 Невада (США)
 Нідерландські Антильські остр.
 Панама
 Південна Дакота (США)
 Пуерто Ріко (США)
 Сент-Кітс і Невіс
 Сент-Люсія
 Сент-Вінсент і Гренадини
 Острови Теркс і Кайкос
 Уругвай

ЄВРОПА

Андорра
 Кампіоне (Італія)
 Кіпр
 Дублін (Ірландія)
 Гібралтар (В-Британія)
 Гернсі (В-Британія)
 Острів Мен (В-Британія)
 Джерсі (В-Британія)
 Ліхтенштейн
 Лондон (В-Британія)
 Люксембург
 Мадейра (Португалія)
 Мальта
 Монако
 Нідерланди
 Швейцарія

АФРИКА

Джібуті
 Ліберія
 Маврикій
 Сейшели
 Танжер
 (Марокко)

БЛИЗЬКИЙ СХІД

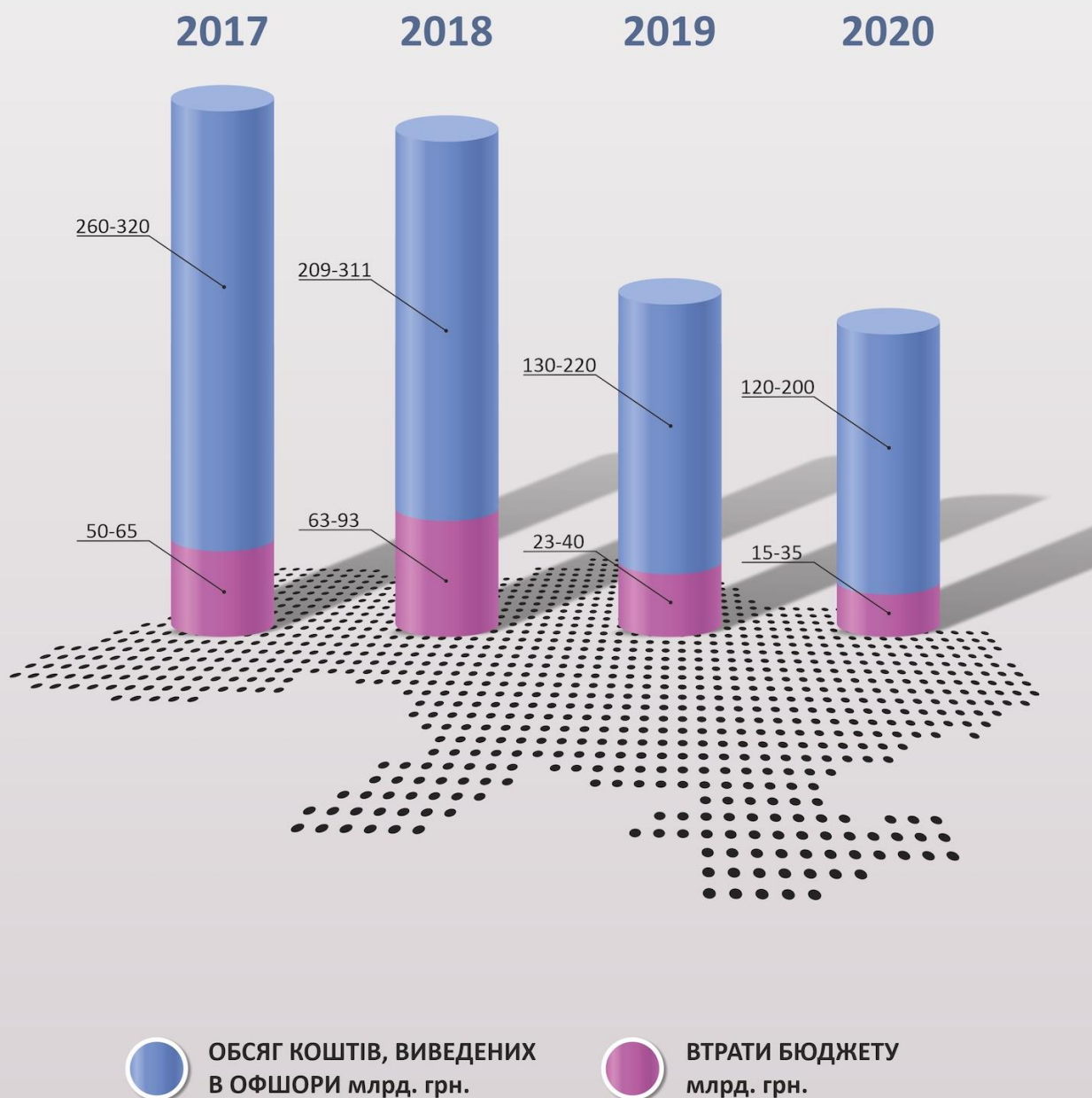
Бахрейн
 Ізраїль
 Ліван

СХІДНА АЗІЯ ТА ОКЕАНІЯ

Острови Кука (Н. Зеландія)
 Гуам (США)
 Гонконг
 Лабуан (Малайзія)
 Макао (КНР)
 Маріанські остр. (США)
 Маршаллові остр.
 Мікронезія
 Науру
 Філіппіни
 Сінгапур
 Таїті
 Таїланд
 Вануату
 Західне Самоа

ВТРАТИ БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ ВІД ВИКОРИСТАННЯ ОФШОРНИХ ЮРИСДИКЦІЙ, 2017-2020

(аналітика CASE Україна)

ЧАСТКА ПРЯМИХ ПРИВАТНИХ ІНВЕСТИЦІЙ, ВИВЕДЕНИХ В ОФШОРНІ ЮРИСДИКЦІЇ (дані: Міжнародний валютний фонд, 2019 рік)

